

Cyfnod Sylfaen

Fframwaith ar gyfer Dysgu Plant 3 i 7 oed yng Nghymru

Yr Adran Plant, Addysg, Dysgu Gydol Oes a Sgiliau
Department for Children, Education, Lifelong Learning and Skills

Llywodraeth Cynulliad Cymru
Welsh Assembly Government

Fframwaith Cyfnod Sylfaen ar gyfer Dysgu Plant 3 i 7 oed yng Nghymru

Cynulleidfa

Penaethiaid, athrawon, ymarferwyr, cyrff llywodraethu ysgolion a gynhelir a phwyllgorau rheoli yn y sector nas cynhelir yng Nghymru; awdurdodau addysg lleol; undebau athrawon a chyrff cynrychioli ysgolion; awdurdodau esgobaethol eglwysi, cyrff cenedlaethol yng Nghymru sydd â diddordeb mewn addysg.

Trosolwg

Mae'r ddogfen hon yn egluro gofynion Llywodraeth Cynulliad Cymru ar gyfer y Cyfnod Sylfaen am blant 3 i 7 oed yng Nghymru. Fe'i cyhoeddir yn unol a'r pwerau yn Adrannau 102, 105 a 108 o Ddeddf Addysg 2002 ac a freiniwyd yng Ngweinidogion Cymru. Mae Gweinidogion Cymru yn rhan o Lywodraeth Cynulliad Cymru.

Camau i'w cymryd

Rhaid i benaethiaid, athrawon, ymarferwyr, cyrff llywodraethu ysgolion a gynhelir a phwyllgorau ymarferwyr a phwyllgorau rheoli yn y sector nas cynhelir yng Nghymru sicrhau bod y gofynion cyfreithiol yn y ddogfen hon yn cael eu gweithredu yn ôl y dyddiad a nodir yn y Rhagair.

Gwybodaeth bellach

Dylid cyfeirio ymholiadau am y ddogfen hon at:
Yr Is-adran Cwricwlwm ac Asesu 3–14
Yr Adran Plant, Addysg, Dysgu Gydol Oes a Sgiliau
Llywodraeth Cynulliad Cymru
Llawr 10, Tŷ Southgate
Wood Street
Caerdydd
CF10 1EW
Ffôn: 0800 083 6003
Ffacs: 029 2037 5496
e-bost: C&A3-14.C&A3-14@cymru.gsi.gov.uk

Copïau ychwanegol

Ar gael drwy gysylltu:
Ffôn: 029 2037 5427
Ffacs: 029 2037 5494
Neu drwy ymweld â gwefan Llywodraeth Cynulliad Cymru
www.cymru.gov.uk

Cynnwys

Rhagair	2
Cefndir	3
Fframwaith y cwricwlwm	4
Y plentyn sy'n datblygu	5
Ymagweddau dysgu ac addysgu	6
Cynnwys pob plentyn	7
Sgiliau ar draws y cwricwlwm	10
Y Cwricwlwm Cymreig	12
Addysg grefyddol	13
Rhaglen Addysg Statudol:	
Meysydd Dysgu	14
Datblygiad Personol a Chymdeithasol, Lles ac	
Amrywiaeth Ddiwylliannol	15
Sgiliau Iaith, Llythrennedd a Chyfathrebu	19
Datblygiad Mathemategol	23
Datblygu'r Gymraeg	27
Gwybodaeth a Dealltwriaeth o'r Byd	31
Datblygiad Corfforol	35
Datblygiad Creadigol	39
Deilliannau'r Cyfnod Sylfaen	43
Deilliannau ar gyfer Datblygiad Personol a Chymdeithasol, Lles ac	
Amrywiaeth Ddiwylliannol	44
Deilliannau ar gyfer Sgiliau Iaith, Llythrennedd a Chyfathrebu	46
Deilliannau ar gyfer Datblygiad Mathemategol	48
Deilliannau ar gyfer Datblygu'r Gymraeg	50
Deilliannau ar gyfer Gwybodaeth a Dealltwriaeth o'r Byd	52
Deilliannau ar gyfer Datblygiad Corfforol	54
Deilliannau ar gyfer Datblygiad Creadigol	56

Rhagair

Mae'r ddogfen hon yn cyflwyno'r cwricwlwm a'r deilliannau ar gyfer plant 3 i 7 oed yng Nghymru yn ystod y Cyfnod Sylfaen.

Dyma Feysydd Dysgu statudol y Cyfnod Sylfaen:

- Datblygiad Personol a Chymdeithasol, Lles ac Amrywiaeth Ddiwylliannol
- Sgiliau Iaith, Llythrennedd a Chyfathrebu
- Datblygiad Mathemategol
- Datblygu'r Gymraeg
- Gwybodaeth a Dealltwriaeth o'r Byd
- Datblygiad Corfforol
- Datblygiad Creadigol.

Ar gyfer pob Maes Dysgu mae'r rhaglen addysgol yn cyflwyno'r hyn y dylid ei ddysgu i blant ac mae'r deilliannau yn pennu safonau perfformio disgwylid y plant.

Cynnwys pob plentyn

Yn ôl gofynion deddfwriaeth cyfle cyfartal sy'n cwmpasu hil, rhyw ac anabledd, mae'n ddyletswydd ar leoliadau/ysgolion yng Nghymru i gyflwyno i blant heddiw a phlant y dyfodol gwricwlwm cynhwysol a fydd yn cynnig cyfleoedd i bob plentyn fel eu bod yn cyflawni eu potensial yn llawn wrth baratoi ar gyfer addysg bellach a bywyd. Ar gyfer plant ag anableddau yn arbennig, dylent wneud addasiadau rhesymol.

Dyddiadau gweithredu

Mae'r *Fframwaith Cyfnod Sylfaen ar gyfer Dysgu Plant 3 i 7 oed yng Nghymru* yn dod yn ofyniad cyfreithiol trwy gyfrwng Gorchymyn a wneir gan Lywodraeth Cynulliad Cymru. Fe ddônt i rym ar:

- 1 Awst 2008 ar gyfer pob plentyn 3 i 5 oed yn y Cyfnod Sylfaen
- 1 Awst 2009 ar gyfer pob plentyn 5 i 6 oed yn y Cyfnod Sylfaen
- 1 Awst 2010 ar gyfer pob plentyn 6 i 7 oed yn y Cyfnod Sylfaen.

O'r dyddiadau hyn bydd y cwricwlwm cenedlaethol presennol ar gyfer Cyfnod Allweddol 1 yn cael ei ddisodli.

Llywodraeth Cynulliad Cymru Ionawr 2008

Cefndir

Roedd y cynigion yn nogfen Llywodraeth Cynulliad Cymru *Y Wlad sy'n Dysgu: Cyfnod Sylfaen 3–7* oed yn cynnwys datblygu cwricwlwm a oedd yn cryfhau ac yn cysylltu'r egwyddorion a'r arfer yn nogfen ACCAC *Canlyniadau Dymunol i Ddysgu Plant Cyn Oedran Addysg Orfodol* (2000) â'r rhaglenni astudio a'r datganiadau ffocws yng Nghyfnod Allweddol 1 y cwricwlwm cenedlaethol, a hynny er mwyn creu cwricwlwm cyfoethog dan saith Maes Dysgu i blant yn y Cyfnod Sylfaen. Mae cwricwlwm y Cyfnod Sylfaen yn dadlau o blaid meithrin a hybu cysylltiadau cadarnhaol rhwng y cartref a darparwyr gofal ac addysg.

Mae ymagwedd Llywodraeth Cynulliad Cymru at addysg a dysgu gydol oes wedi'i nodi yng nghyd-destun ehangach ein gweledigaeth ar gyfer plant a phobl ifanc yn gyffredinol.

Mae gennym saith nod craidd ar gyfer plant a phobl ifanc sy'n seiliedig ar Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn. Y nodau hyn fydd yn sail i holl weithgareddau APADGOS.

Rydym yn anelu at sicrhau bod pob plentyn a pherson ifanc:

- yn cael dechrau da, ynghyd â'r seiliau gorau posibl ar gyfer tyfu a datblygu yn y dyfodol
- yn cael cyfle i fanteisio ar amrywiaeth eang o gyfleoedd addysg, hyfforddiant a dysgu, gan gynnwys cyfleoedd i feithrin sgiliau personol a chymdeithasol hanfodol
- yn cael mwynhau'r iechyd corfforol a meddyliol, cymdeithasol ac emosiynol gorau posibl, gan sicrhau hefyd nad ydynt yn cael eu cam-drin na'u herlid ac nad oes unrhyw un yn camfanteisio arnynt
- yn cael manteisio ar amrediad o weithgareddau chwarae, gweithgareddau hamdden, chwaraeon a gweithgareddau diwylliannol
- yn cael gwrandawriad, yn cael eu trin â pharch, a bod eu hil a'u hunaniaeth ddiwylliannol yn cael eu cydnabod
- yn cael cartref diogel a chymuned sy'n cefnogi eu lles corfforol ac emosiynol
- heb fod o dan anfantais o ganlyniad i unrhyw fath o dlodi.

Y Wlad sy'n Dysgu 2: Cyflawni'r Addewid
(Llywodraeth Cynulliad Cymru, 2006)

Fframwaith y cwricwlwm

Mae'r Cyfnod Sylfaen yn cwmpasu anghenion datblygiadol plant. Wrth wraidd fframwaith y cwricwlwm statudol y mae datblygiad cyfannol plant a'u sgiliau ar draws y cwricwlwm, gan adeiladu ar eu profiadau dysgu, gwybodaeth a sgiliau blaenorol. Mae cwricwlwm y Cyfnod Sylfaen yn hybu cyfle cyfartal a gwerthoedd, ac yn dathlu amrywiaeth. Mae partneriaethau cadarnhaol â'r cartref yn cael eu meithrin ac mae gwerthfawrogiad o rieni/gofalwyr fel addysgwyr cyntaf plant yn cael ei gydnabod.

Bydd plant yn dysgu drwy weithgareddau sy'n cynnig profiadau uniongyrchol gyda'r busnes difrifol o 'chwarae' yn darparu'r cyfrwng. Drwy eu chwarae, bydd plant yn ymarfer a chyfnerthu eu dysgu, yn chwarae gyda syniadau, arbrofi, cymryd risgiau, datrys problemau, ac yn gwneud penderfyniadau'n unigol, mewn grwpiau bach a mawr. Mae profiadau uniongyrchol yn galluogi plant i ddatblygu dealltwriaeth o'u hunain a'r byd y maent yn byw ynddo. Mae datblygiad hunanddelwedd plant a theimladau o hunan-barch wrth wraidd y cyfnod hwn.

Mae cwricwlwm y Cyfnod Sylfaen wedi'i gynllunio fel fframwaith cynyddol sy'n rhychwantu pedair blynedd (3 i 7 oed) er mwyn ateb anghenion amrywiol pob plentyn, gan gynnwys y rhai sydd ar gam datblygu cynharach a'r rhai sy'n fwy galluog. Drwy gydol eu blynyddoedd ffurfiannol, bydd dysgu plant yn datblygu'n gyflymach nag ar unrhyw adeg arall. Fodd bynnag, nid yw cynnydd yn wastad, a bydd plant yn mynd trwy gyfnodau o ddatblygiad cyflym ac adegau pan fydd yn ymddangos eu bod yn atchwelyd. Dylai cwricwlwm i blant ifanc fod yn briodol i'w cam dysgu yn hytrach na chanolbwyntio'n unig ar y deilliannau cysylltiedig ag oedran sydd i'w cyflawni. Dylai plant symud ymlaen i gamau nesaf eu dysgu pan fyddant yn barod yn ddatblygiadol ac ar eu cyflymder eu hunain.

Mae amgylcheddau dan do ac awyr agored sy'n llawn hwyl, yn gyffrous, yn ysgogol ac yn ddiogel yn hybu datblygiad plant a chwilfrydedd naturiol i archwilio a dysgu drwy brofiadau uniongyrchol. Dylai amgylchedd y Cyfnod Sylfaen hybu sgiliau darganfod ac annibyniaeth a rhoi mwy o bwyslais ar ddefnyddio'r amgylchedd awyr agored fel adnodd ar gyfer dysgu plant.

Y plentyn sy'n datblygu

Mae'n rhaid i ymarferwyr ddeall sut mae plant yn datblygu a chynllunio cwricwlwm priodol sy'n ystyried anghenion datblygiadol plant a'r sgiliau y mae eu hangen arnynt i dyfu i fod yn ddysgwyr hyderus. Hefyd, rhaid ystyried y rhwystrau i chwarae, dysgu a chyfranogi a achosir gan anawsterau corfforol, synhwyrdd, cyfathrebu neu ddysgu. Rhaid cydnabod pwysigrwydd datblygiad emosiynol a lles hefyd. Dylid cydnabod bod plant mor ifanc â 36 mis oed ar gamau cynnar eu datblygiad. Rhaid cydnabod ac ystyried y profiadau y mae plant wedi'u cael cyn dechrau yn yr ysgol/lleoliad.

Mae'n hanfodol bod plant yn cael mynediad i amrywiaeth o gyfryngau i fynegi eu hunain a digon o gyfleoedd i ddefnyddio eu dychymyg mewn ffordd bwrpasol. Bydd plant yn caffael ac yn datblygu sgiliau ar gyflymder gwahanol a rhaid rhoi cyfle iddynt ddatblygu ar eu cyflymder unigryw, unigol eu hunain. Wrth i blant ddysgu sgiliau newydd dylid rhoi cyfleoedd iddynt ymarfer y sgiliau hynny mewn gwahanol sefyllfaoedd, myfyrïo a gwerthuso eu gwaith. Ym mhob agwedd ar eu datblygiad, dylid parchu, gwerthfawrogi ac annog gwaith plant am ei wreiddioldeb a'i onestrwydd.

Ymagwedddau dysgu ac addysgu

Dylai'r ddarpariaeth addysgol i blant ifanc fod yn gyfannol gyda'r plentyn wrth wraidd unrhyw gwricwlwm a gynllunnir. Mae'n ymwneud ag ymarferwyr yn deall, ysbrydoli a herio potensial plant ar gyfer dysgu. Mae'n bwysig iawn cael ymarferwyr i gymryd rhan mewn chwarae plant yn enwedig pan fydd rhyngweithio yn cynnwys cwestiynu agored, meddwl cyffredin a chynaliadwy.

Rhaid cael cydbwysedd rhwng dysgu strwythuredig drwy weithgareddau a gychwynnir gan y plentyn a'r rhai dan gyfarwyddyd yr ymarferwyr. Mae cwricwlwm sydd wedi'i gynllunio'n dda yn rhoi cyfleoedd i blant ymwneud yn greadigol â'u dysgu eu hunain ac mae'n rhaid iddo adeiladu ar yr hyn y maent yn ei wybod eisoes ac yn gallu ei wneud, eu diddordebau a'r hyn y maent yn ei ddeall. Mae dysgu gweithredol yn gwella ac yn estyn datblygiad y plentyn.

I blant, gall chwarae fod yn fusnes difrifol (ac mae hynny'n wir yn aml). Mae'n gofyn am sylw dwys. Mae'n ymwneud â'r plentyn yn dysgu drwy ddyfalbarhau, rhoi sylw i fanylion, a chanolbwyntio – nodweddion sydd wedi'u cysylltu fel arfer â gwaith. Mae chwarae yn hanfodol i'r ffordd y bydd plant yn dod yn ymwybodol o'u hunain a hefyd y ffordd y byddant yn dysgu rheolau ymddygiad cymdeithasol; mae hefyd yn hanfodol i ddatblygiad deallusol.

Dylai ymarferwyr y Cyfnod Sylfaen gydnabod dysgu a chyrhaeddiad blaenorol, cynnig dewisiadau, herio plant mewn modd gofalus a sensitif, eu hannog a symud eu dysgu yn ei flaen. Dylai cwricwlwm y Cyfnod Sylfaen fod yn hyblyg er mwyn galluogi ymarferwyr sy'n gweithio gyda phlant i gael cyfleoedd i gynllunio a darparu cwricwlwm priodol ar gyfer plant sydd ar gam cynnar eu datblygiad ac i'r rhai sy'n fwy galluog. Mae plant angen cwricwlwm eang, cytbwys sydd wedi'i wahaniaethu. Drwy gynllunio priodol a phrofiadau strwythuredig yn y Meysydd Dysgu, dylai plant dyfu a datblygu, a dylid gweld cynnydd yn eu datblygiad.

Cynnwys pob plentyn

Cyfrifoldebau lleoliadau/ysgolion

Yn ôl Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn a dogfen strategaeth drosfwaol Llywodraeth Cynulliad Cymru, *Gweithredu'r Hawliau*, rhaid sicrhau bod pob plentyn a pherson ifanc yn derbyn addysg sy'n datblygu eu personoliaeth a'u talentau yn llawn. Mae Deddf Addysg 2002 yn cryfhau ymhellach ddyletswydd ysgolion i ddiogelu a hyrwyddo lles pob plentyn a pherson ifanc.

Mae'r ddeddfwriaeth cyfle cyfartal sy'n cwmpasu oedran, anabledd, rhyw, hil, crefydd a chred, a chyfeiriadaeth rhywiol yn gosod dyletswydd bellach ar leoliadau/ysgolion yng Nghymru tuag at blant heddiw a phlant y dyfodol, sef cael gwared ar wahaniaethau ac aflonyddwch, hyrwyddo agweddau cadarnhaol a chyfle cyfartal, ac annog cyfranogiad ym mhob agwedd ar fywyd y lleoliad/ysgol.

Dylai lleoliadau/ysgolion feithrin ym mhob plentyn ymdeimlad o hunaniaeth bersonol a diwylliannol sy'n derbyngar ac yn parchu eraill. Dylai lleoliadau/ysgolion gynllunio ar draws y cwricwlwm i ddatblygu gwybodaeth a dealltwriaeth, sgiliau, gwerthoedd ac agweddau a fydd yn galluogi plant i gymryd rhan yn ein cymdeithas amlethnig yng Nghymru. Dylai lleoliadau/ysgolion ddatblygu ymagweddau sy'n cefnogi hunaniaeth ethnig a diwylliannol pob plentyn ac sy'n adlewyrchu ystod o safbwyntiau, er mwyn cael ymrwymiad y plant a'u paratoi ar gyfer bywyd fel dinasyddion byd-eang.

Rhaid i leoliadau/ysgolion weithio i leihau rhwystrau amgylcheddol a chymdeithasol i gynhwysiant a darparu cyfleoedd i bob plentyn fel eu bod yn cyflawni eu potensial yn llawn wrth baratoi ar gyfer addysg bellach a bywyd. Lle bo'n briodol, bydd angen i leoliadau/ysgolion gynllunio a gweithio gyda gwasanaethau arbenigol i sicrhau y caiff plant brofiadau perthnasol a hygyrch.

Ar gyfer plant ag anableddau yn arbennig, dylent:

- wella mynediad i'r cwricwlwm
- gwneud gwelliannau ffisegol i gynyddu cyfranogiad mewn addysg
- darparu gwybodaeth mewn fformatau priodol.

Dylai lleoliadau/ysgolion geisio cyngor ynglŷn ag addasiadau rhesymol, gweithgareddau amgen/addasedig ac offer ac adnoddau priodol y gellir eu defnyddio i gefnogi cyfranogiad llawn pob plentyn, gan gynnwys rhai sy'n defnyddio dull arall o gyfathrebu heblaw am iaith lafar.

Ar gyfer plant nad ydynt yn siarad Cymraeg na Saesneg fel iaith gyntaf, dylai lleoliadau/ysgolion gymryd camau penodol i'w helpu i ddysgu Cymraeg a Saesneg drwy'r cwricwlwm. Dylai lleoliadau/ysgolion ddarparu deunydd i blant sy'n cyfateb â'u gallu, eu haddysg a'u profiad blaenorol, ac sy'n ymestyn eu datblygiad ieithyddol. Dylai lleoliadau/ysgolion hefyd annog y defnydd o ieithoedd cartref y plant wrth ddysgu.

Hawl i bob plentyn

Dylai lleoliadau/ysgolion yng Nghymru sicrhau bod pob plentyn yn ymwymo'n aelodau llawn o gymuned eu lleoliad/ysgol, ac yn cael mynediad i'r cwricwlwm ehangach a holl weithgareddau'r lleoliad/ysgol gan weithio ochr yn ochr â'u cyfoedion lle bo hynny'n bosibl. Dylai lleoliadau/ysgolion addysgu'r holl raglenni astudio a fframweithiau mewn modd sy'n cyfateb i aeddfedrwydd a gallu plant sy'n dal i ddatblygu. Dylai hefyd sicrhau bod plant yn gallu gwneud defnydd llawn o'u dull dewisedig o gyfathrebu er mwyn cael mynediad i'r cwricwlwm. I ehangu eu dysgu, dylai plant brofi amrywiaeth o arddulliau dysgu ac addysgu.

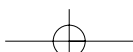
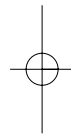
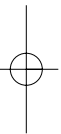
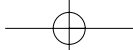
Dylai lleoliadau/ysgolion ddefnyddio deunyddiau mewn modd sy'n addas i oedran, profiad, dealltwriaeth a chyrhaeddiad blaenorol y plentyn er mwyn ei gynnwys yn y broses ddysgu.

Ar gyfer plant mwy galluog a thalentog sy'n gweithio ar lefelau uwch, dylai lleoliadau/ysgolion gynnig mwy o her iddynt drwy ddefnyddio deunyddiau mewn modd sy'n ymestyn lled a dyfnder yr astudio a chyfleoedd i ddysgu'n annibynnol. Gellir cynyddu'r her hefyd drwy ddatblygu a chymhwyso meddwl, a sgiliau cyfathrebu, TGCh a rhif ar draws y cwricwlwm.

Dylai lleoliadau/ysgolion ddewis deunydd a fydd yn:

- darparu cwricwlwm ystyrion a pherthnasol sy'n cymell eu plant
- diwallu anghenion penodol eu plant a hyrwyddo'u datblygiad yn gyffredinol.

Dylai plant o bob gallu gael mynediad i asesu ac achredu priodol.

Sgiliau ar draws y cwricwlwm

Mae *Fframwaith sgiliau ar gyfer dysgwyr 3 i 19 oed yng Nghymru* anstatudol wedi cael ei ddatblygu er mwyn cynnig arweiniad ynghylch parhad a dilyniant mewn datblygu meddwl, cyfathrebu, TGCh a rhif i ddysgwyr 3 i 19 oed.

Dylai plant gaffael, datblygu, ymarfer, cymhwyso a mireinio eu sgiliau trwy dasgau grŵp a thasgau unigol mewn amrywiaeth o gyd-destunau ar draws y cwricwlwm. Bydd dilyniant mewn tasgau yn symud o'r diriaethol i'r haniaethol; syml i'r cymhleth; personol i'r 'darlun mawr'; a'r cyfarwydd i'r anghyfarwydd. Bydd y plant yn symud ymlaen o angen cymorth i weithio'n fwy annibynnol. Byddant yn symud o wrando a rhyngweithio ag eraill fel strategaeth fwriadol ar gyfer dod i ddeall. Byddant yn symud o wrando a rhyngweithio ag eraill mewn ffordd gyffredinol i sefyllfa lle byddant yn dewis gweithio ag eraill fel strategaeth fwriadol ar gyfer dod i ddeall. Drwy hyn byddant yn datblygu i fod yn ddysgwyr annibynnol a chyd-ddibynnol.

Datblygu meddwl

Bydd y plant yn datblygu eu meddwl ar draws y cwricwlwm trwy'r prosesau **cynllunio, datblygu a myfyrio**, sydd yn eu helpu cael gaffael ar ddealltwriaeth well ac yn eu galluogi i archwilio a gwneud synnwyr o'u byd eu hunain.

Mae'r prosesau hyn yn galluogi plant i feddwl mewn modd creadigol a beirniadol, cynllunio eu gwaith, cyflawni tasgau, dadansoddi a gwerthuso eu casgliadau, a myfyrio ar eu dysgu gan wneud cysylltiadau o fewn a'r tu allan i'r lleoliad/ysgol. Ni ddylid ystyried y prosesau o ddatblygu meddwl, sef cynllunio, datblygu a myfyrio, fel dull penodol o ddysgu ac addysgu. Nid oes gan bob proses le penodol mewn tasg. Dylai'r tair proses fod yn gydgyfnewidiol.

Datblygu cyfathrebu

Bydd y plant yn datblygu eu sgiliau cyfathrebu ar draws y cwricwlwm trwy'r sgiliau **llafaredd, darllen, ysgrifennu a chyfathrebu ehangach**.

Mae cyfathrebu yn golygu pob math o gyfathrebu, nid yn unig cyfathrebu sy'n dibynnu ar leferydd a chlyw datblygedig, diamhariad. Mae sgiliau cyfathrebu ehangach yn cynnwys pob math o gyfathrebu di-eiriau – gan gynnwys ystumio, meimio, arwyddo a mynegi syniadau ac emosiynau drwy gyfryngau eraill megis cerddoriaeth a chelfyddyd.

Datblygu TGCh

Dylai TGCh fod yn gyfannol ac annatod ar draws y cwricwlwm. Dylai sgiliau, gwybodaeth a dealltwriaeth TGCh plant gael eu datblygu drwy ystod o brofiadau sy'n cynnwys (i) **darganfod a datblygu gwybodaeth a syniadau**, (ii) **creu a chyflwyno gwybodaeth a syniadau**.

Dylid arsylwi ar allu TGCh plant gyda dealltwriaeth o ddatblygiad plant a'r camau y bydd y plant yn mynd trwyddynt. Dylid rhoi cyfleoedd i blant datblygu eu sgiliau gan ddefnyddio ystod eang o offer a meddalwedd.

Datblygu rhif

Bydd y plant yn datblygu eu sgiliau rhif ar draws y cwricwlwm trwy **ddefnyddio gwybodaeth fathemategol, cyfrifo, a dehongli a chyflwyno casgliadau**.

Mae gwybodaeth fathemategol yn cynnwys defnyddio rhifau, mesur a chasglu gwybodaeth. Mae cyfrifo yn cyfeirio at ddefnyddio'r system rifau ac amrywiaeth o ddulliau. Mae dehongli a chyflwyno casgliadau yn cynnwys siarad am waith a'i esbonio, cymharu data a chofnodi a dehongli data a chyflwyno casgliadau. Dylid arsylwi ar ddilyniant plant gyda dealltwriaeth o ddatblygiad plant a'r camau y bydd y plant yn mynd trwyddynt.

Y Cwricwlwm Cymreig

Mae'r Cyfnod Sylfaen yn cyfrannu at y Cwricwlwm Cymreig trwy ddatblygu dealltwriaeth plant o hunaniaeth ddiwylliannol unigryw Cymru ar draws yr holl Feysydd Dysgu mewn modd integredig. Dylai'r plant werthfawrogi'r gwahanol ieithoedd, delweddau, gwrthrychau, seiniau a blasau sy'n rhan annatod o Gymru heddiw, a meithrin ymdeimlad o berthyn i Gymru a dylent ddeall treftadaeth, llenyddiaeth a chelfyddydau Cymru yn ogystal â'r iaith.

Mae Llywodraeth Cynulliad Cymru wedi ymrwymo i ddatblygu a hybu'r iaith Gymraeg. Bydd pob lleoliad/ysgol yn gweithredu rhaglen addysg Gymraeg yn y Cyfnod Sylfaen i blant 3 i 7 oed.

Dylai'r lleoliadau a'r ysgolion hynny a ddiffinnir fel darparwyr cyfrwng Gymraeg ddilyn rhaglen addysg y Maes Dysgu Sgiliau Iaith, Llythrennedd a Chyfathrebu. Ni fydd angen iddynt addysgu'r Maes Dysgu Datblygu'r Gymraeg.

Mewn lleoliadau ac ysgolion lle mae'r Saesneg yn brif gyfrwng cyfathrebu, dylid datblygu sgiliau Gymraeg plant yn raddol drwy'r Cyfnod Sylfaen drwy weithredu'r Maes Dysgu Datblygu'r Gymraeg.

Addysg grefyddol

Mae'r *Fframwaith enghreifftiol cenedlaethol ar gyfer cyflwyno addysg grefyddol i ddysgwyr 3 i 19 oed yng Nghymru* yn darparu gwybodaeth a chanllawiau ar weithredu addysg grefyddol yn y Cyfnod Sylfaen. Mae'r fframwaith addysg grefyddol yn cadarnhau bod rhaid darparu addysg grefyddol i bob plentyn cofrestredig mewn ysgolion a gynhelir, gan gynnwys y rhai mewn dosbarthiadau derbyn ond heb gynnwys plant mewn ysgolion meithrin a dosbarthiadau meithrin fel y nodir yn y Cylchlythyr 10/94 a deddfwriaeth ddilynol. Mae'r fframwaith addysg grefyddol hefyd yn darparu canllawiau ar gyfer gweithredu hawl anstatudol i blant mewn lleoliadau meithrin a'r sail ar gyfer cynllunio addysg grefyddol statudol i blant yng ngweddill y Cyfnod Sylfaen.

Drwy addysg grefyddol yn y Cyfnod Sylfaen bydd y plant yn cael cyfleoedd i archwilio eu profiadau, cwestiynau a blaenoriaethau eu hunain a rhai pobl eraill, myfyrio ar werth bywyd a chael eu hannog i weithredu'n gyfrifol tuag at bethau byw mewn ffordd agored a heriol drwy archwilio ystod o gredoau a safbwyntiau. Er bod dull agored sy'n annog dysgwyr i gymryd rhan a chwestiynu yn cael ei hybu ar gyfer addysg grefyddol, mae rhieni/gofalwyr yn parhau i gael yr hawl i dynnu plant yn ôl o addysg grefyddol.

Mae'r sgiliau a amlygir yn y fframwaith addysg grefyddol yn cyfateb i raddau helaeth i'r rhai yn y Meysydd Dysgu Gwybodaeth a Dealltwriaeth o'r Byd, Datblygiad Personol a Chymdeithasol, Lles ac Amrywiaeth Ddiwylliannol a Datblygiad Creadigol ac yn dilyn y patrwm dysgu drwy brofiad y dylai plant gael mynediad iddo yn y Cyfnod Sylfaen.

Mae'r amrediad fel yr enghreifftir yn adran Pobl, Credoau a Chwestiynau y fframwaith addysg grefyddol yn gweddu i'r ymagwedd gyfannol tuag at ddatblygu'r cwricwlwm sydd wedi'i phlannu yn y Cyfnod Sylfaen.

Ni fydd cyflwyno'r Cyfnod Sylfaen yn effeithio ar ddyletswydd statudol ysgolion a gynhelir i ddarparu addysg grefyddol. Mae canllawiau'n ymwneud â'r gofyniad hwn i'w gweld yng Nghylchlythyr y Swyddfa Gymreig 10/94. Mae'r cylchlythyr yn cadarnhau bod rhaid darparu addysg grefyddol ar gyfer pob plentyn cofrestredig mewn ysgolion a gynhelir, gan gynnwys y rhai mewn dosbarthiadau derbyn ond heb gynnwys plant mewn ysgolion meithrin a dosbarthiadau meithrin. Mae hwn yn amodol ar hawliau rhieni/gofalwyr i dynnu eu plentyn(plant) yn ôl o addysg grefyddol. Felly bydd cynnwys addysg grefyddol yn parhau i gael ei bennu yn y maes llafur cytûn lleol gyda chynghor wedi'i ddarparu gan y Cynghor Ymgynghorol Sefydlog lleol ar gyfer addysg grefyddol (CYSAG), neu o dan drefniadau a wnaed gan ysgol o natur grefyddol. Wrth gynllunio ar gyfer cyflwyno'r Cyfnod Sylfaen, dylai ysgolion ystyried yr angen i ddarparu'r fframwaith hwn a darpariaethau perthnasol y maes llafur cytûn lleol.

Rhaglen Addysg Statudol

Meysydd Dysgu

Mae saith Maes Dysgu wedi cael eu pennu i ddisgrifio cwricwlwm priodol ar gyfer plant 3 i 7 oed sy'n cefnogi datblygiad plant a'u sgiliau. Mae'n rhaid i'r Meysydd Dysgu hyn gyd-fynd a chydweithio â'i gilydd i ddarparu dull trawsgwricwlaidd o greu cwricwlwm perthnasol ac ymarferol. Ni ddylid eu trin ar wahân. Rhoddir pwyslais ar ddatblygu sgiliau plant ar draws y Meysydd Dysgu er mwyn sicrhau bod plant ifanc yn dysgu mewn modd addas ac integredig.

Y saith Maes Dysgu yw:

- Datblygiad Personol a Chymdeithasol, Lles ac Amrywiaeth Ddiwylliannol
- Sgiliau Iaith, Llythrennedd a Chyfathrebu
- Datblygiad Mathemategol
- Datblygu'r Gymraeg
- Gwybodaeth a Dealltwriaeth o'r Byd
- Datblygiad Corfforol
- Datblygiad Creadigol.

Mae Datblygiad Personol a Chymdeithasol, Lles ac Amrywiaeth Ddiwylliannol wrth wraidd y Cyfnod Sylfaen, a dylid datblygu'r Maes Dysgu hwn ar draws y cwricwlwm.

Datblygiad Personol a Chymdeithasol, Lles ac Amrywiaeth Ddiwylliannol

Mae Datblygiad Personol a Chymdeithasol, Lles ac Amrywiaeth Ddiwylliannol wrth wraidd y Cyfnod Sylfaen, a chaiff sgiliau plant eu datblygu ar draws yr holl Feysydd Dysgu wrth iddynt gymryd rhan mewn gweithgareddau dysgu trwy brofiadau, a gynhelir dan do ac yn yr awyr agored. Mae plant yn dysgu amdanynt eu hunain a'u perthynas â phlant eraill ac oedolion o fewn eu teulu a'r tu allan iddo. Caiff plant eu hannog i ddatblygu eu hunan-barch, eu credoau personol a'u gwerthoedd moesol. Maent yn datblygu dealltwriaeth o'r ffaith bod gan bobl eraill anghenion, galluoedd, credoau a safbwyntiau gwahanol. Mae'r Cyfnod Sylfaen yn cefnogi hunaniaeth ddiwylliannol pob plentyn, a hynny er mwyn dathlu gwahanol ddiwylliannau a helpu plant i adnabod eu diwylliant eu hunain a diwylliannau eraill a meithrin ymwybyddiaeth gadarnhaol ohonynt. Dylid datblygu agweddau cadarnhaol er mwyn galluogi plant i dyfu'n fwyfwy ymwybodol o'r amrywiaeth o ddiwylliannau ac ieithoedd sy'n bodoli yng Nghymru fel gwlad amlddiwylliannol, a gwerthfawrogi gwerth yr amrywiaeth honno. Dylent ddod yn fwyfwy ymwybodol o'r traddodiadau a'r dathliadau sy'n elfennau pwysig o'r diwylliannau a geir yng Nghymru.

Caiff cymhelliant ac ymrwymiad i ddysgu eu hannog wrth i blant ddechrau deall eu potensial a'u galluoedd eu hunain. Caiff plant eu cynorthwyo i dyfu'n feddylwyr ac yn ddysgwyr hyderus, cymwys ac annibynnol. Maent yn datblygu ymwybyddiaeth o'u hamgylchedd ac yn dysgu am yr amrywiaeth o bobl sy'n byw ac yn gweithio yno. Caiff agweddau cadarnhaol eu meithrin tuag at fwynhau eu hamgylchedd a gofalu amdano. Wrth i'w hunaniaeth ddatblygu, mae plant yn dechrau mynegi eu teimladau a dangos empathi ag eraill. Maent yn profi heriau sy'n ymestyn eu gwaith dysgu.

Datblygiad Personol a Chymdeithasol, Lles ac Amrywiaeth Ddiwylliannol

Sgiliau

Datblygiad personol

Dylid rhoi cyfleoedd i blant:

- dyfu'n annibynnol o safbwynt diwallu eu hanghenion o ran hylendid personol, a bod yn fwy ymwybodol o ddiogelwch personol
- mynegi a chyfleu gwahanol deimladau ac emosiynau – rhai eu hunain yn ogystal â rhai pobl eraill
- dangos chwilfrydedd a datblygu agweddau cadarnhaol at ddysgu a phrofiadau newydd
- mentro a thyfu'n chwilotwyr hyderus yn eu hamgylchedd dan do ac yn yr awyr agored
- arbrofi â chyfleoedd dysgu newydd, gan gynnwys TGCh
- dod yn feddylwyr ac yn ddysgwyr annibynnol
- datblygu ymwybyddiaeth o'r hyn y maent yn ei wneud yn dda, a deall sut y gallant wella eu dysgu a defnyddio adborth i wella eu gwaith
- canolbwyntio am gyfnodau cynyddol
- gwerthfawrogi eu gwaith dysgu, eu llwyddiant a'u cyraeddiadau eu hunain yn ogystal â rhai pobl eraill.

Datblygiad cymdeithasol

Dylid rhoi cyfleoedd i blant:

- fod yn ymwybodol o anghenion pobl eraill a'u parchu
- cymryd cyfrifoldeb am eu gweithredoedd eu hunain
- ystyried goblygiadau geiriau a gweithredoedd iddynt hwy eu hunain ac eraill
- datblygu dealltwriaeth o ddisgwyliadau'r lleoliad/ysgol o ran ymddygiad, a deall bod rheolau'n hanfodol mewn cymuned drefnus
- datblygu dealltwriaeth o'r hyn sy'n deg ac yn annheg, a bod yn barod i gyfaddawdu
- ffurfio perthnasoedd a theimlo'n ddigon hyderus i gyd-chwarae a chydweithio ag eraill
- gwerthfawrogi ffrindiau a theuluoedd, a dangos gofal a bod yn ystyriol
- deall yr hyn sy'n gwneud ffrind da
- datblygu hunanddelwedd gadarnhaol ac ymdeimlad o berthyn fel aelod o wahanol gymunedau, a deall eu Cymreictod eu hunain
- datblygu ymwybyddiaeth o ddiwylliannau gwahanol ac anghenion, safbwyntiau a chredoau amrywiol pobl eraill sy'n perthyn i'w diwylliant hwy a diwylliannau eraill
- trin pobl o bob cefndir diwylliannol mewn modd sy'n dangos parch a goddefgarwch
- datblygu dealltwriaeth o'r amrywiaeth o rolau y mae pobl yn eu chwarae mewn gwahanol grwpiau a chymunedau
- dechrau herio stereoteipiau.

Ystod

Trwy gydol y Cyfnod Sylfaen, dylid rhoi cyfleoedd i blant ddatblygu eu sgiliau, eu gwybodaeth a'u dealltwriaeth trwy gymryd rhan mewn ystod o brofiadau, gan gynnwys:

- gweithgareddau mewn amgylcheddau dysgu a geir dan do ac yn yr awyr agored
- gwahanol fathau o weithgareddau chwarae ac ystod o weithgareddau a gaiff eu cynllunio, gan gynnwys y rheiny a gychwynnir gan y plant

- gweithgareddau sy'n caniatáu iddynt fabwysiadu ystod o rolau, gan gynnwys rôl arweinydd mewn grŵp bach, gwaith dysgu mewn pâr neu waith a wneir mewn tîm
- gwahanol adnoddau megis adnoddau printiedig a rhyngweithiol
- gweithgareddau sy'n caniatáu iddynt dyfu'n ddysgwyr annibynnol
- gweithgareddau sy'n caniatáu iddynt ddefnyddio eu synhwyrau a bod yn greadigol a dychmygus

Datblygiad moesol ac ysbrydol

Dylid rhoi cyfleoedd i blant:

- ymateb i syniadau a chwestiynau'n frwdfrydig, yn sensitif, yn greadigol ac yn reddfodl
- siarad am yr hyn sy'n dda ac yn ddrwg, yn gywir ac yn anghywir, yn deg ac yn annheg, yn ofalgar ac yn anystyriol
- siarad am y penderfyniadau a wneir mewn storïau neu sefyllfaoedd, neu benderfyniadau personol, a myfyrio yn eu cylch gan awgrymu ymatebion eraill
- ymateb yn bersonol i sefyllfaoedd moesol dychmygol syml gan roi rhesymau dros y penderfyniadau a wneir
- defnyddio storïau neu sefyllfaoedd i godi cwestiynau ynghylch pam y mae rhai pethau'n arbennig
- mynegi syniadau a theimladau yn greadigol, gan esbonio pam eu bod yn arwyddocaol
- siarad am y dewisiadau sydd ar gael i unigolion, a thrafod p'un a yw'r dewisiadau hynny'n golygu bod gwneud penderfyniad yn haws neu'n fwy cymhleth
- gofyn cwestiynau ynghylch sut a pham y dylid trin pethau arbennig â pharch ac ymateb yn bersonol
- gofyn cwestiynau ynghylch beth sy'n bwysig mewn bywyd o safbwynt personol ac o safbwynt pobl eraill.

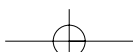
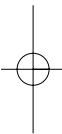
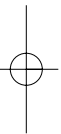
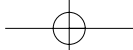
Lles

Dylid rhoi cyfleoedd i blant:

- werthfawrogi eu lles eu hunain a lles pobl eraill, a chyfrannu ato
- bod yn ymwybodol o'u teimladau eu hunain a datblygu'r gallu i'w mynegi mewn ffordd briodol
- deall y berthynas rhwng teimladau a gweithredoedd, a deall bod gan bobl eraill deimladau
- dangos gofal, parch a hoffter at blant eraill, oedolion a'u hamgylchedd
- datblygu diddordeb cynyddol yn y byd o'u cwmpas a deall yr hyn sydd gan eu hamgylchedd i'w gynnig iddynt pan fyddant yn chwarae ar eu pen eu hunain a gydag eraill
- deall ac adnabod y newidiadau sy'n digwydd i'w cyrff wrth iddynt wneud ymarfer corff, a disgrifio'r newidiadau sy'n digwydd i'w hanadl, cyflymder curiad eu calon, eu hymddangosiad a'u teimladau
- datblygu dealltwriaeth o'r ffaith bod ymarfer corff a hylendid a'r mathau cywir o fwyd a diod yn bwysig er mwyn cael corff iach
- gofyn am gymorth pan fo'i angen
- datblygu dealltwriaeth o'r peryglon a geir yn y cartref a'r amgylchedd sydd y tu allan iddo
- deall eu bod yn cael meddyginiaethau er mwyn teimlo'n well a deall bod rhai cyffuriau'n beryglus.

- gweithgareddau sy'n caniatáu iddynt gyfleu eu syniadau, eu gwerthoedd a'u credoau mewn perthynas â hwy eu hunain, pobl eraill a'r byd
- gweithgareddau sy'n caniatáu iddynt ddatrys problemau a thrafod canlyniadau
- gweithgareddau sy'n caniatáu iddynt ddechrau deall sut y gallant warchod yr amgylchedd a bod yn garedig iddo yn eu bywyd o ddydd i ddydd
- gweithgareddau sy'n caniatáu iddynt deimlo'n ddiogel a theimlo eu bod yn cael eu gwerthfawrogi

- gweithgareddau sy'n cyfrannu at eu diogelwch eu hunain
- gweithgareddau sy'n caniatáu iddynt wneud dewisiadau iach, a datblygu a deall eu cyrff eu hunain a sut y gallant eu cadw'n ddiogel ac yn iach.

Sgiliau Iaith, Llythrennedd a Chyfathrebu

Bydd plant yn cael eu trochi mewn profiadau a gweithgareddau iaith. Byddant yn datblygu eu sgiliau drwy siarad, defnyddio iaith arwyddo/cyfathrebu a gwranddo. Dylid eu hannog i gyfleu eu hanghenion, eu teimladau a'u meddyliau, ailadrodd profiadau, a thrafod gweithgareddau chwarae unigol a gweithgareddau chwarae mewn grŵp. Bydd rhai plant yn cyfathrebu trwy ddulliau heblaw siarad. Bydd plant yn cyfeirio at eu bwriadau trwy ofyn cwestiynau, lleisio/mynegi barn, a gwneud dewisiadau trwy amrywiaeth o gyfryngau a thrwy adeiladu ar brofiadau blaenorol. Dylid eu hannog i wrando ar eraill ac ymateb iddynt, ynghyd ag ymateb i'r amrywiaeth o brofiadau bywyd y mae eu cyfoedion yn eu cyfrannu i'r amgylchedd dysgu, ac i ystod o symbyliadau gan gynnwys deunyddiau clyweledol a meddalwedd rhyngweithiol TGCh. Dylent gael cyfleoedd i ddewis a defnyddio deunyddiau darllen yn ogystal â deall y confensiynau sy'n gysylltiedig â phrint a llyfrau, a dylent gael ystod eang o gyfleoedd i fwynhau gwneud marciau a mwynhau profiadau ysgrifennu. Dylid eu cynorthwyo i ddatblygu ymwybyddiaeth o Gymru fel gwlad sydd â dwy iaith, a dangos agweddau cadarnhaol at y sawl sy'n siarad ieithoedd eraill ar wahân i'r Gymraeg a'r Saesneg. Dylai'r sgiliau iaith a ddysgir mewn un iaith gefnogi'r gwaith o ddatblygu gwybodaeth a sgiliau mewn iaith arall.

Sgiliau Iaith, Llythrennedd a Chyfathrebu

Llafaredd

Sgiliau

Dylid meithrin a hybu sgiliau llafaredd plant trwy gyfrwng profiadau synhwyrdd uniongyrchol. Dylai'r gweithgareddau siarad, gwrando a gweld a gynigir yn y Cyfnod Sylfaen alluogi plant i wneud cynnydd o safbwynt eu gallu i:

- gyfleu'r hyn y maent yn ei feddwl
- gwrando ar gyfarwyddiadau a'u dilyn
- defnyddio iaith briodol mewn gweithgareddau chwarae digymell a strwythuredig ac wrth gyfleu ystyr
- edrych a gwrando'n ofalus ar amrywiaeth o symbyliadau gweledol a chlyweledol
- gwrando ar amrywiaeth o storïau, chwedlau gwerin traddodiadol a cherddi o Gymru a gwledydd eraill o gwmpas y byd
- gwrando ac ymateb yn briodol ac yn effeithiol, gan ganolbwyntio a thalu sylw'n gynyddol
- siarad yn hyderus, gan adeiladu ar brofiad blaenorol, a mynegi eu hunain yn glir trwy:
 - drefnu'r hyn y maent yn ei ddweud
 - dewis geiriau'n fwriadol
 - cysylltu eu cyfraniadau i drafodaethau â'r hyn sydd wedi digwydd yn flaenorol trwy ystyried safbwyntiau tebyg/gwahanol a defnyddio'r confensiynau sy'n gysylltiedig â thrafod a sgwrsio
- siarad yn glir, gan ddefnyddio goslef briodol yn eu hacen eu hunain, ac addasu eu ffordd o siarad i gyd-fynd â gofynion y gynulleidfa
- adnabod pwysigrwydd eglurder, rhuglder a diddordeb wrth gyfathrebu'n effeithiol
- cynnwys manylion perthnasol yn eu hesboniadau, eu disgrifiadau a'u naratif, a nodi'r hyn sy'n hanfodol ynddynt
- deall bod amrywiaeth yn perthyn i'r iaith a glywant o'u cwmpas
- chwarae rôl gan wneud defnydd ymwybodol o symudiadau, ystumiau a lleferydd a defnyddio iaith sy'n briodol i rôl neu sefyllfa
- ymateb i ddrama y maent wedi'i gwylio yn ogystal â drama y maent wedi cymryd rhan ynddi.

Ystod

Dylid rhoi cyfleoedd i blant:

- brofi gweithgareddau mewn amgylcheddau dysgu a geir dan do ac yn yr awyr agored
- profi gwahanol fathau o weithgareddau chwarae ac ystod o weithgareddau a gaiff eu cynllunio, gan gynnwys y rheiny a gychwynnir gan y plant
- cymryd rhan fel unigolion ac mewn grwpiau o wahanol faint, gan siarad â gwahanol gynulleidfaoedd, gan gynnwys ffrindiau, y dosbarth, athrawon, ymarferwyr, ac oedolion cyfarwydd eraill ac ymwelwyr
- profi ystod o symbyliadau gan gynnwys:
 - rhigymau, hwiangerddi, caneuon, storïau a cherddi syml
 - storïau, rhai gwir a rhai dychmygol
 - testunau gwybodaeth
 - testunau'r cyfryngau a thestunau TGCh, megis rhaglenni teledu ar gyfer plant a chwedlau wedi'u hanimeiddio ar CD
 - siarad/cyfathrebu, yn ddigymell a thrwy gyfrwng gweithgareddau strwythuredig, at amrywiaeth o ddibenion, gan gynnwys:
 - ailadrodd rhigymau a cherddi, a hynny weithiau oddi ar y cof
 - adrodd ac ailadrodd storïau, rhai gwir a dychmygol
 - siarad am faterion sydd o ddiddordeb uniongyrchol a phersonol iddynt
 - trafod testunau gwybodaeth
 - gofyn ac ateb cwestiynau
 - mynegi meddyliau, syniadau a theimladau, hoffterau, cas bethau, ac anghenion
 - mynegi barn
 - rhagweld canlyniadau a thrafod posibiliadau
 - cymryd rhan mewn gweithgareddau chwarae rôl a drama, gweithgareddau chwarae dychmygus, gweithgareddau byrffyr a pherfformiadau o wahanol fathau
 - ehangu eu geirfa trwy gyfrwng gweithgareddau sy'n hybu eu diddordeb mewn geiriau.

Sgiliau Iaith, Llythrennedd a Chyfathrebu

Darllen

Sgiliau

Dylai'r cyfleoedd a gynigir trwy gydol y Cyfnod Sylfaen alluogi plant i fwynhau darllen a gwneud cynnydd o safbwynt eu gallu i:

- ddangos diddordeb mewn llyfrau a mwynhau eu cynnwys
- dilyn storïau a ddarllenir iddynt, ac ymateb fel y bo'n briodol
- edrych ar lyfrau gydag oedolyn neu heb oedolyn, a thrin llyfrau fel pe baent yn eu darllen
- deall bod sain ac ystyr yn perthyn i symbolau ysgrifenedig, a datblygu gwybodaeth ffonolegol, graffig a gramadegol, adnabyddiaeth o eiriau a dealltwriaeth gyd-destunol o fewn rhaglen gytbwys a chydlynol
- darllen gan ddangos rhuglder, cywirdeb, dealltwriaeth ac annibyniaeth cynyddol, gan adeiladu ar yr hyn y maent yn ei wybod eisoes
- bod yn ymwybodol o wahanol fathau o lyfrau
- darllen eu gwaith eu hunain a thestunau eraill yn uchel, ac ymateb mewn gwahanol ffyrdd at wahanol ddibenion gan siarad am gymeriadau, digwyddiadau, iaith a gwybodaeth wrth iddynt ragweld digwyddiadau ac archwilio ystyr
- ymateb yn briodol i lyfrau gan ystyried yr hyn y maent yn ei ddarllen o safbwynt cynnwys, syniadau, cyflwyniad, trefn a'r iaith a ddefnyddir.

Ystod

Dylid rhoi cyfleoedd i blant:

- glywed darlenniadau bywiog o amrywiaeth o ffynonellau
- cael eu cyflwyno'n helaeth i lyfrau, storïau a geiriau sydd o'u cwmpas
- darllen yn unigol ac ar y cyd
- darllen eu gwaith eu hunain a thestunau eraill yn uchel i wahanol gynulleidfaoedd
- cael profiad o ystod eang o brint a ffontiau ac ymateb iddynt, gan gynnwys:
 - llyfrau lluniau, dramâu, storïau sydd wedi'u lleoli mewn mannau cyfarwydd, storïau sydd wedi'u seilio ar fyd dychmygol neu fyd ffantasi, llyfrau sy'n ailadrodd chwedlau gwerin traddodiadol a storïau tylwyth teg, cerddi a siantiau yn ogystal â'r rheiny sy'n cynnwys iaith sy'n dilyn patrwm ac iaith y gellir ei rhagweld
 - storïau a cherddi o Gymru ac ystod o ddiwylliannau eraill
 - testunau gwybodaeth, testunau cyfeirio, a thestunau anllenyddol, gan gynnwys deunyddiau printiedig a chyfrifiadurol
- darllen a rhannu llyfrau a thestunau:
 - a ysgrifennwyd gan awduron llyfrau plant adnabyddus
 - sy'n cynnwys addasiadau a chyfieithiadau
 - sy'n cynnwys storïau a cherddi sy'n heriol o safbwynt eu hyd neu eu geirfa.

Sgiliau Iaith, Llythrennedd a Chyfathrebu

Ysgrifennu

Sgiliau

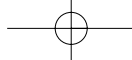
Dylai'r Cyfnod Sylfaen alluogi plant i fwynhau arbrofi â chyfathrebu ysgrifenedig a gwneud cynnydd o safbwynt eu gallu i:

- gyfathrebu trwy:
 - arbrofi â gwneud marciau, gan ddefnyddio amrywiaeth o gyfryngau
 - cynhyrchu darnau o ysgrifennu cynnar
- deall y cysylltiadau a'r gwahaniaethau rhwng:
 - ysgrifennu a chyfathrebu
 - lleferydd ac iaith
 - print a lluniau
- sylweddoli bod gwyddor yn sail i waith ysgrifennu a gwahaniaethu rhwng llythrennau
- cyfathrebu gan ddefnyddio symbolau, lluniau a geiriau
- chwarae ag iaith fel modd i ddatblygu eu diddordeb mewn iaith
- dechrau ysgrifennu mewn modd confensiynol a chyfathrebu gan ddefnyddio geiriau, ymadroddion a brawddegau byr sydd wedi'u cysylltu â phatrymau cyfarwydd
- deall gwahanol ddibenion a swyddogaethau iaith ysgrifenedig fel modd i:
 - gofio
 - trefnu
 - datblygu syniadau a gwybodaeth ac fel ffynhonnell o fwynhad
- trefnu a chyflwyno gwaith ysgrifenedig dychmygus a ffeithiol mewn gwahanol ffyrdd, e.e. *patrwm cronrus mewn cerdd, rhestr o gynhwysion ar gyfer gwneud teisen*, sy'n ddefnyddiol i'r diben, y dasg a'r darlennydd, gan ddefnyddio TGCh fel y bo'n briodol, ac ymgorffori rhai o wahanol nodweddion y ffurfiau a ddefnyddir
- cynllunio ac adolygu eu gwaith ysgrifenedig, gan grynhoi a datblygu eu syniadau ar bapur, gan ddefnyddio TGCh fel y bo'n briodol, a chyflwyno eu gwaith ysgrifenedig yn glir ac yn daclus er mwyn cyfleu'r ystyr yn effeithiol
- ysgrifennu â hyder, rhuglder a chywirdeb cynyddol, gan wneud dewisiadau ynghylch geirfa
- defnyddio geiriadur
- sylweddoli bod atalnodi'n hanfodol i helpu darlennydd i ddeall yr hyn sydd wedi'i ysgrifennu
- datblygu eu gallu i sillafu geiriau cyffredin a chyfarwydd yn y fath fodd fel y gellir eu hadnabod
- datblygu llawysgrifen sy'n ddarllenadwy er mwyn dilyn y confensiynau sy'n gysylltiedig ag ysgrifennu yn Gymraeg a Saesneg.

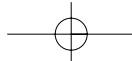
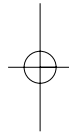
Ystod

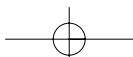
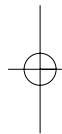
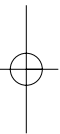
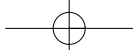
Dylid rhoi cyfleoedd i blant:

- ysgrifennu mewn amgylcheddau dysgu a geir dan do ac yn yr awyr agored
- ysgrifennu trwy gyfrwng ystod o weithgareddau a gaiff eu cynllunio a'r rheiny a gychwynnir gan y plant
- ysgrifennu'n annibynnol ac ar y cyd wrth ymateb i amrywiaeth o symbyliadau, ar bynciau sydd o ddiddordeb ac o bwys iddynt, gan gynnwys storïau, cerddi, gweithgareddau dosbarth a phrofiadau personol
- ysgrifennu mewn ystod o genres gan ymgorffori rhai o wahanol nodweddion y ffurfiau hynny, e.e. *storïau, dyddiaduron; cerddi; nodiadau, e.e. rhestrau, penawdau; cofnodion, e.e. arsylwadau; a negeseuon, e.e. hysbysiadau, gwahoddiadau, cyfarwyddiadau*
- ysgrifennu ar gyfer gwahanol gynulleidfaoedd gan gynnwys eu cyfoedion, oedolion, aelodau'r teulu, a hwy eu hunain.

**Agorwch er mwyn gweld gweddill Sgiliau Iaith,
Llythrennedd a Chyfathrebu.**

Datblygiad Mathemategol

Yn ystod y Cyfnod Sylfaen, bydd plant yn datblygu eu sgiliau, eu gwybodaeth a'u dealltwriaeth o fathemateg trwy weithgareddau llafar, ymarferol a chwarae. Byddant yn mwynhau defnyddio a chymhwyso mathemateg mewn tasgau ymarferol, ym mhroblemau bywyd go iawn, ac o fewn mathemateg ei hun. Byddant yn defnyddio amrywiaeth o adnoddau TGCh fel dulliau archwilio rhif, cael data bywyd go iawn a chyflwyno eu casgliadau.

Bydd llawer o'r gwaith a wnânt yn waith llafar. Byddant yn datblygu eu defnydd a'u dealltwriaeth o iaith fathemategol mewn cyd-destun, trwy gyfathrebu/siarad am eu gwaith. Byddant yn gofyn ac ateb cwestiynau, ac yn archwilio cysyniadau eraill. Byddant yn defnyddio iaith fathemategol briodol i egluro eu ffordd o feddwl a'r dulliau y byddant yn eu defnyddio i gefnogi datblygiad eu rhesymu. Byddant yn datblygu ystod o ddulliau hyblyg ar gyfer gwneud gwaith pen gyda rhifau, er mwyn datrys problemau sy'n deillio o amrywiaeth o gyd-destunau, a byddant yn gwirio eu hatebion mewn gwahanol ffyrdd ac yn symud ymlaen i ddefnyddio dulliau gweithio a chofnodi mwy ffurfiol pan fyddant yn barod i wneud hynny o safbwynt eu datblygiad. Byddant yn archwilio, yn amcangyfrif ac yn datrys problemau go iawn yn yr amgylchedd a geir dan do ac yn yr awyr agored. Byddant yn datblygu eu dealltwriaeth o fesurau, archwilio priodweddau siapiau ac yn datblygu cysyniadau cynnar ynghylch safle a symud trwy brofiadau ymarferol. Byddant yn didoli, yn paru, yn trefnu ac yn cymharu gwrthrychau a digwyddiadau, yn archwilio a chreu patrymau a pherthnasoedd syml, ac yn cyflwyno eu gwaith mewn amrywiaeth o ffyrdd.

Datblygiad Mathemategol

Sgiliau

Dylai plant ddatblygu eu cymhwysiad a'u dealltwriaeth o'u sgiliau mathemategol gan ddefnyddio cyd-destunau a thechnegau sy'n codi ar draws yr ystod. Dylid rhoi cyfleoedd i blant:

Datrys problemau mathemategol

- dewis a defnyddio syniadau, offer a deunyddiau mathemategol priodol i ddatrys problemau ymarferol
- adnabod, casglu a threfnu gwybodaeth mewn cyd-destunau pwrpasol
- datblygu ystod o ymagweddau a strategaethau mathemategol

- amcangyfrif atebion i gyfrifiadau; gwirio eu hatebion mewn amrywiaeth o ffyrdd
- amcangyfrif maint mesur

Cyfathrebu yn fathemategol

- datblygu eu hiaith fathemategol ar draws ystod o fathemateg, a'i defnyddio wrth chwarae rôl a chyfathrebu/siarad ag oedolion am eu gwaith
- cyflwyno eu gwaith ar lafar, ar ffurf lluniau ac yn ysgrifenedig, gan symud ymlaen i ddefnyddio dulliau mwy ffurfiol o gofnodi pan fyddant yn barod i wneud hynny o safbwynt eu datblygiad

Ystod

Dylai plant ddatblygu eu sgiliau, eu gwybodaeth a'u dealltwriaeth fathemategol trwy ddefnyddio a dysgu am Rif, Mesurau ac arian, Siâp, safle a symud, a Thrin data.

Rhif

Dylid rhoi cyfleoedd i blant:

- ddatblygu diddordeb mewn rhifau
- sylweddoli y bydd ystyr/arwyddocâd personol gan rai rhifau/rhifolion iddynt hwy ac eraill
- deall rhif a nodiant rhif:
 - defnyddio enwau rhifau'n gywir, gan gysylltu'r symbol â'r sain
 - cyfrif, darllen, ysgrifennu, cymharu a threfnu rhifau, a gwerthfawrogi cadwraeth rhif
 - defnyddio rhifau'n naturiol yn eu chwarae a gweithgareddau bob dydd, gan gynnwys rhigymau rhif, caneuon, storïau gweithgareddau cyfrif o Gymru a'r byd
 - arbrofi gyda rhifau, ac arsylwi ar rifau a phatrymau yn yr amgylchedd a bywyd bob dydd
- cyfrifo mewn amrywiaeth o ddulliau:
 - dechrau datblygu eu strategaethau cyfrifo pen trwy gyfrwng gweithgareddau cyfrif a grwpio, gemau, a gweithgareddau bob dydd yr ystafell ddosbarth

- symud o gyfrif tuag ymlaen/tuag yn ôl fesul cam i wneud mathemateg pen, lle caiff pob un o'r pedair gweithred fathemategol eu perfformio â rhifau bach, gan ddefnyddio eu dulliau eu hunain i gofnodi eu cyfrifiadau
- ymchwilio i batrymau a pherthnasoedd:
 - archwilio patrymau mewn tablau a dilyniannau rhif
 - dechrau deall y berthynas rhwng adio a thynnu, lluosu a rhannu, a haneru a dyblu
 - cysylltu parau o wrthrychau mewn cyd-destunau ymarferol, sy'n arwain at ddealltwriaeth o gyfatebiaeth un i un.

Mesurau ac arian

Dylid rhoi cyfleoedd i blant:

- ddeall a defnyddio mesurau:
 - cymharu a threfnu dau neu ragor o wrthrychau yn ôl màs neu hyd/uchder drwy arsylwi arnynt yn uniongyrchol, a deall a defnyddio mesurau ar gyfer cynhwysedd a chyfaint trwy lenwi neu wacáu cynwysyddion
 - defnyddio unedau ansafonol unffurf at ddibenion cymharu, a gweld bod angen unedau safonol i fesur; defnyddio unedau metrig safonol ar gyfer hyd, màs a chynhwysedd
 - dewis unedau ac offer sy'n briodol i dasg fesur berthnasol; darllen graddfa yn weddol gywir

- casglu gwybodaeth o amrywiaeth o ffynonellau, gan gynnwys TGCh
- defnyddio amrywiaeth o ddulliau i gynrychioli data a gasglwyd
- llunio a mireinio dulliau anffurfiol a phersonol o gofnodi cyfrifiadau pen, gan symud ymlaen yn raddol i ddefnyddio geiriau a symbolau mewn brawddegau rhif

Rhesymu yn fathemategol

- datblygu amrywiaeth o strategaethau pen ac ysgrifenedig o gyfrifiannu
- dehongli atebion i gyfrifiadau yng nghyd-destun y broblem dan sylw

- adnabod patrymau, dilyniannau a pherthnasoedd trwy gyfrwng gweithgareddau ymarferol a thrafodaethau
- ymchwilio i batrymau a pherthnasoedd ailadroddus a llunio rhagfynegiadau syml
- dehongli gwybodaeth wedi'i chyflwyno mewn graffiau neu ddiagramau syml.

- gwybod pa amser o'r dydd yw hi mewn perthynas â gweithgareddau dyddiol rheolaidd; deall treigl amser mewn perthynas â gweithgareddau dyddiol a digwyddiadau bywyd
- gwybod dyddiau'r wythnos a misoedd a thymhorau'r flwyddyn, a'u rhoi yn eu trefn
- rhoi dau neu ragor o ddigwyddiadau cyfarwydd mewn trefn
- dweud yn raddol faint o'r gloch yw hi i'r chwarter awr agosaf ar gloc analog, a chysylltu hynny ag amser digidol
- deall a defnyddio arian:
 - datblygu ymwybyddiaeth o werth arian a'r defnydd a wneir ohono, a hynny trwy gyfrwng gweithgareddau chwarae rôl i ddechrau
 - adnabod, didoli a defnyddio arian mân; cyfrifo cyfansymiau a rhoi newid.

Siâp, safle a symud

Dylid rhoi cyfleoedd i blant:

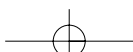
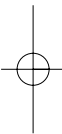
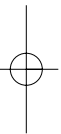
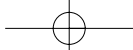
- chwarae gyda siapiau; gwneud modelau a lluniau
- adnabod siapiau yn eu hamgylcheddau
- deall a defnyddio priodweddau siapiau:
 - adnabod tebygrwydd a gwahaniaethau rhwng siapiau 2-D a 3-D; gwybod enwau'r siapiau 2-D a 3-D mwyaf cyffredin

- gwneud modelau a phatrymau cynyddol gymhleth neu gywir o siapiau
- didoli siapiau yn ôl un neu ragor o feini prawf
- deall a defnyddio priodweddau safle a symud:
 - datblygu ymwybyddiaeth o safle a symud yn ystod eu gweithgareddau corfforol eu hunain
 - rhoi a dilyn cyfarwyddiadau ar gyfer symudiadau syml
 - ffitio siapiau a solidau gyda'i gilydd a'u symud mewn amrywiaeth o ddulliau
 - adnabod trawsfudiadau a chylchdroeon fel symudiadau, a'u cyfuno mewn ffyrdd syml
 - dechrau deall onglau fel modd i fesur tro, ac adnabod troeon cyfan, hanner troeon a chwarter troeon.

Trin data

Dylid rhoi cyfleoedd i blant:

- gasglu, cynrychioli a dehongli data:
 - didoli a dosbarthu setiau o wrthrychau gan ddefnyddio un neu ragor o feini prawf
 - casglu data ar gyfer amrywiaeth o ddibenion diffiniedig ac o amrywiaeth o ffynonellau, gan gynnwys TGCh
 - mynegi data a gasglwyd gan ddefnyddio gwrthrychau go iawn, lluniau neu ddiagramau i ddechrau, cyn symud ymlaen i lunio amrywiaeth o siartiau, graffiau, diagramau, tablau neu gronfeydd data syml.

Datblygu'r Gymraeg

Dylai ysgolion a lleoliadau cyfrwng Cymraeg a dwyieithog, sy'n cynorthwyo plant i fod yn ddwyieithog yn y Gymraeg a'r Saesneg, barhau i weithredu a datblygu eu polisiau iaith cyfredol. Dylent weithredu a dilyn rhaglen addysg y Maes Dysgu Sgiliau Iaith, Llythrennedd a Chyfathrebu.

Mewn ysgolion a lleoliadau lle mae'r Saesneg yn brif gyfrwng cyfathrebu, dylai sgiliau Cymraeg y plant gael eu datblygu'n raddol trwy gydol y Cyfnod Sylfaen drwy weithredu'r Maes Dysgu Datblygu'r Gymraeg.

Yn ystod y Cyfnod Sylfaen, dylai plant ddysgu defnyddio'r Gymraeg a chyfathrebu trwy gyfrwng y Gymraeg hyd eithaf eu gallu. Dylai plant wrando ar y Gymraeg yn cael ei siarad, a dylent ymateb yn briodol mewn sefyllfaoedd cyfarwydd, gan ddefnyddio ystod o batrymau. Dylid eu hannog i gyfleu eu hanghenion trwy gyfrwng y Gymraeg a dylid eu cyflwyno'n gynyddol i'r Gymraeg. Caiff sgiliau eu datblygu trwy gyfathrebu mewn ystod o weithgareddau pleserus ac ymarferol a gaiff eu cynllunio, a thrwy ddefnyddio ystod o symbyliadau sy'n cynyddu gwybodaeth a phrofiadau blaenorol plant ac sy'n adeiladu arnynt, a hynny mewn amgylcheddau dysgu diogel ac ysgogol a geir dan do ac yn yr awyr agored. Dylid defnyddio profiadau llafar y plant i ddatblygu eu sgiliau darllen, a dylid eu hannog i ddewis a defnyddio deunyddiau darllen Cymraeg. Dylent wrando ar ystod o symbyliadau, gan gynnwys deunydd clyweledol a meddalwedd rhyngweithiol TGCh yn Gymraeg. Dylai plant gael ystod o gyfleoedd i fwynhau gwneud marciau a datblygu eu sgiliau ysgrifennu Cymraeg. Bydd sgiliau iaith a ddysgir mewn un iaith yn cefnogi'r gwaith o ddatblygu gwybodaeth a sgiliau mewn iaith arall.

Datblygu'r Gymraeg

Llafaredd

Sgiliau

Dylid meithrin a hybu sgiliau llafaredd plant trwy gyfrwng profiadau synhwyrdd uniongyrchol. Trwy gymryd rhan mewn gweithgareddau siarad, gwranddo a gweld strwythuredig a digymell, dylai'r Cyfnod Sylfaen alluogi plant i wneud cynnydd yn eu gallu i:

- gyfleu'r hyn y maent yn ei feddwl
- dangos eu bod yn deall cyfarwyddiadau syml
- gwranddo ar leisiau cyfarwydd ac anghyfarwydd
- defnyddio iaith briodol mewn gweithgareddau chwarae digymell a strwythuredig ac wrth gyfleu ystyr
- edrych a gwranddo'n ofalus ar amrywiaeth o symbyliadau gweledol a chlyweledol
- gwranddo ar yr hyn a glywant mewn amgylchiadau cyfarwydd ac ymateb yn syml iddo, gan ganolbwyntio a thalu sylw'n gynyddol
- siarad yn glir gan ddefnyddio geiriau, cyfarchion ac ymadroddion syml
- gwranddo ar ymadroddion a chyfarwyddiadau mwyfwy cymhleth ac ymateb iddynt fel y bo'n briodol
- siarad yn hyderus gan adeiladu ar brofiad blaenorol
- siarad gan ynganu'n gywir a goslefu'n briodol
- deall bod amrywiaeth yn perthyn i'r iaith a glywant o'u cwmpas
- chwarae rôl gan wneud defnydd ymwybodol o symudiadau, ystumiau a lleferydd a defnyddio iaith sy'n briodol i rôl neu sefyllfa
- ymateb i ddrama y maent wedi'i gwylio yn ogystal â drama y maent wedi cymryd rhan ynddi.

Ystod

Dylid rhoi cyfleoedd i blant:

- brofi gweithgareddau mewn amgylcheddau dysgu a geir dan do ac yn yr awyr agored
- profi gwahanol fathau o weithgareddau chwarae ac ystod o weithgareddau a gaiff eu cynllunio, gan gynnwys y rheiny a gychwynnir gan y plant
- siarad/cyfathrebu at amrywiaeth o ddibenion, gan gynnwys:
 - ymuno ag eraill mewn rhigymanau a storïau syml
 - siarad gan ddefnyddio geiriau eraill yn lle'r rhai a geir mewn patrymau cyfarwydd
 - adrodd neu ganu cerddi, caneuon a rapiau Cymraeg
 - cyflwyno gwybodaeth syml
 - siarad am faterion sydd o ddiddordeb uniongyrchol a phersonol iddynt
 - gofyn ac ateb cwestiynau
 - mynegi teimladau, hoffterau, cas bethau, ac anghenion
 - cyfleu profiadau personol a dychmygus gan ddefnyddio patrymau iaith cyfarwydd
- cymryd rhan fel unigolion, mewn parau ac mewn grwpiau o wahanol faint
- profi ystod o symbyliadau gan gynnwys:
 - rhigymanau, hwiangerddi, caneuon, storïau a cherddi syml
 - storïau, rhai gwir a rhai dychmygol
 - testunau gwybodaeth
 - testunau o'r cyfryngau a thestunau TGCh, megis rhaglenni teledu ar gyfer plant a chwedlau wedi'u hanimeiddio ar CD
- cymryd rhan mewn gweithgareddau dysgu digymell a gweithredol, gan gynnwys deialogau a gweithgareddau chwarae rôl.

Datblygu'r Gymraeg

Darllen

Sgiliau

Dylai'r cyfleoedd a gynigir trwy gydol y Cyfnod Sylfaen alluogi plant i fwynhau darllen a gwneud cynnydd o safbwynt eu gallu i:

- ddilyn storïau a ddarllenir iddynt, ac ymateb fel y bo'n briodol
- gwrando ar eraill yn darllen deunydd dychmygus priodol
- edrych ar lyfrau gydag oedolyn neu heb oedolyn a thrin llyfrau fel pe baent yn eu darllen
- gwrando ar stori a ddarllenir iddynt gan ddilyn y print
- deall arwyddocâd y gair printiedig a'r berthynas rhwng symbolau printiedig a phatrymau sain
- defnyddio cyd-destun i ganfod ystyr geiriau cyfarwydd a dod o hyd i ystyr geiriau newydd trwy gyfrwng cliwiau mewn lluniau, seiniau llythrennau a ffurfiau geiriau

- darllen eu gwaith eu hunain ac adnoddau printiedig eraill yn uchel
- ailddarllen darnau y maent wedi'u mwynhau a dysgu darnau ar y cof
- dechrau darllen yn annibynnol
- dangos dealltwriaeth o'r hyn y maent hwy neu y mae eraill wedi'i ddarllen trwy ymateb ar lafar neu'n ddieiriau i'r cynnwys.

Ystod

Dylid rhoi cyfleoedd i blant:

- glywed darlleniadau bywiog o amrywiaeth o ffynonellau
- gwerthfawrogi'r llyfrau, y storïau a'r geiriau sydd o'u cwmplas
- darllen yn unigol ac ar y cyd
- darllen deunydd dychmygus ac ymateb iddo fel y bo'n briodol, gan gynnwys:
 - rhyddiaith a barddoniaeth ar gyfer plant ifanc
 - storïau, cerddi a siantiau sy'n cynnwys iaith sy'n dilyn patrwm ac iaith y gellir ei rhagweld
 - gwaith a ysgrifennwyd ar gyfer dysgwyr
 - adnoddau gwybodaeth

- darllen amrywiaeth o adnoddau printiedig ac adnoddau TGCh a'u defnyddio at wahanol ddibenion
- dewis o blith ystod eang o lyfrau ac ymgolli ynddynt.

Datblygu'r Gymraeg

Ysgrifennu

Sgiliau

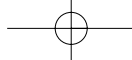
Dylai'r gweithgareddau a wneir trwy gyfrwng y Gymraeg trwy gydol y Cyfnod Sylfaen alluogi plant i fwynhau arbrofi â chyfathrebu ysgrifenedig a gwneud cynnydd o safbwynt eu gallu i:

- gyfathrebu trwy:
 - arbrofi â gwneud marciau, gan ddefnyddio amrywiaeth o gyfryngau
 - cynhyrchu darnau o ysgrifennu cynnar
- deall y cysylltiadau a'r gwahaniaethau rhwng:
 - ysgrifennu a chyfathrebu
 - siarad ac iaith
 - print a lluniau
- sylweddoli bod gwyddor yn sail i waith ysgrifennu a gwahaniaethu rhwng llythrennau
- cyfathrebu gan ddefnyddio symbolau, lluniau, geiriau, ymadroddion a brawddegau byr
- chwarae ag iaith, fel modd i ddatblygu eu diddordeb yn yr iaith honno
- dechrau ysgrifennu mewn modd confensiynol, a chyfathrebu gan ddefnyddio geiriau, ymadroddion a brawddegau byr sydd wedi'u cysylltu â phatrymau cyfarwydd
- deall gwahanol ddibenion a swyddogaethau iaith ysgrifenedig fel modd i:
 - gofio
 - cyfathrebu
 - trefnu a datblygu syniadau a gwybodaeth ac fel ffynhonnell o fwynhad
- cynllunio ac adolygu eu gwaith ysgrifenedig
- trefnu a chyflwyno gwaith ysgrifenedig dychmygus a ffeithiol mewn gwahanol ffyrdd, e.e. *patrwm cronnu mewn cerdd, rhestr o gynhwysion ar gyfer teisen*, sy'n ddefnyddiol i'r diben, y dasg a'r darlennydd, gan ddefnyddio TGCh fel y bo'n briodol
- ysgrifennu â hyder, rhuglder a chywirdeb cynyddol
- sillafu geiriau syml yn gywir a gwirio eu sillafu drwy ddefnyddio geirfaoedd neu TGCh
- sylweddoli pwysigrwydd atalnodi fel modd i gyfleu ystyr
- datblygu eu gallu i sillafu geiriau cyffredin a chyfarwydd yn y fath fodd fel y gellir eu hadnabod
- datblygu llawysgrifen sy'n ddarllenadwy er mwyn dilyn y confensiynau sy'n gysylltiedig ag ysgrifennu yn y Gymraeg.

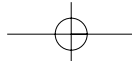
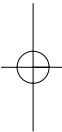
Ystod

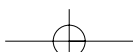
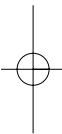
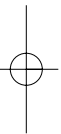
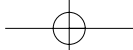
Dylid rhoi cyfleoedd i blant:

- ysgrifennu mewn amgylcheddau dysgu a geir dan do ac yn yr awyr agored
- ysgrifennu trwy gyfrwng ystod o weithgareddau a gaiff eu cynllunio a'r rheiny a gychwynnir gan y plant
- ysgrifennu'n annibynnol ac ar y cyd wrth ymateb i amrywiaeth o symbyliadau, gan gynnwys:
 - darnau creadigol syml
 - gwybodaeth ffeithiol
 - darnau byr sy'n mynegi barn, e.e. *'Rwy'n hoffi ...'*
- ysgrifennu ar gyfer gwahanol gynulleidfaoedd, gan gynnwys eu cyfoedion, oedolion, aelodau o'u teulu, a hwy eu hunain.

Agorwch er mwyn gweld gweddill Datblygu'r Gymraeg.

Gwybodaeth a Dealltwriaeth o'r Byd

Dylai plant brofi'r byd cyfarwydd trwy ymholi, gan archwilio mewn modd diogel a systematig yr amgylchedd a geir dan do ac yn yr awyr agored. Dylid cynnig profiadau iddynt sy'n eu helpu i gynyddu eu chwilfrydedd ynghylch y byd sydd o'u cwmpas a'u helpu i ddechrau deall digwyddiadau'r gorffennol, pobl a lleoedd, pethau byw, a'r gwaith y mae pobl yn ei wneud. Gan ddefnyddio pob un o'u synhwyrau, dylid annog plant i fwynhau dysgu trwy archwilio, ymholi, arbrofi, gofyn cwestiynau a cheisio dod o hyd i atebion. Dylent ddysgu dangos gofal, cyfrifoldeb, consŷrn a pharch at bob peth byw a'r amgylchedd. Dylent ddatblygu a defnyddio ystod gynyddol o eirfa briodol. Dylent ddysgu mynegi eu syniadau, eu safbwyntiau a'u teimladau eu hunain gan ddangos dychymyg, creadigrwydd a sensitifrwydd. Dylid datblygu sgiliau'r plant ar draws yr holl Feysydd Dysgu drwy sicrhau eu bod yn cymryd rhan mewn gweithgareddau dysgu trwy brofiadau a thrwy ddefnyddio ffynonellau megis storïau, ffotograffau, mapiau, modelau a TGCh.

Gwybodaeth a Dealltwriaeth o'r Byd

Sgiliau

Er mwyn profi'r byd cyfarwydd trwy archwilio'r amgylchedd a geir dan do ac yn yr awyr agored, dylid annog plant i fod yn chwilfrydig a darganfod pethau trwy:

- archwilio ac arbrofi
- meddwl am gwestiynau, gofyn y cwestiynau hynny a gwrando ar yr atebion
- gwrando ar syniadau pobl eraill
- nodi'r hyn y mae arnynt eisiau ei ddarganfod a nodi sut y mae gwneud hynny
- meddwl am beth allai ddigwydd pe bai ...
- dod yn ymwybodol o gyflawniadau pobl a'r 'syniadau mawr' sydd wedi dylanwadu ar y byd

- ymchwilio i ffynonellau a materion
- meddwl am sut y byddant yn gwybod bod rhywbeth wedi gweithio
- gwneud arsylwadau a mesuriadau a chadw cofnodion
- llunio cymariaethau ac adnabod tebygrwydd a gwahaniaethau
- didoli a grwpio gwybodaeth gan ddefnyddio TGCh ar brydiau
- gweld cysylltiadau rhwng achos ac effaith
- ffurfio cysylltiadau rhwng gwahanol elfennau sy'n ymwneud â Gwybodaeth a Dealltwriaeth o'r Byd

Ystod

Trwy gydol y Cyfnod Sylfaen, dylid rhoi cyfleoedd i blant:

- archwilio ystod eang o symbyliadau
- ymdrin ag adnoddau o amrywiaeth o gyd-destunau, gan gynnwys ffurfiau rhyngweithiol
- ymchwilio i amgylcheddau dysgu a geir dan do ac yn yr awyr agored, yn ogystal â chynnwys amgylchiadau naturiol wrth iddynt godi
- cymryd rhan mewn gwahanol fathau o weithgareddau chwarae ac ystod o weithgareddau a gaiff eu cynllunio, gan gynnwys y rheiny a gychwynnir gan y plant a'r rheiny sy'n adeiladu ar brofiadau blaenorol
- gweithio ar eu pen eu hunain, mewn parau ac mewn grwpiau bach.

Lleoedd a phobl

Dylid rhoi cyfleoedd i blant:

- ddysgu am leoliad eu hardal leol
- dysgu am bellter a sut i ddilyn cyfarwyddiadau a llwybrau
- defnyddio a llunio mapiau syml er mwyn darganfod ble y mae lleoedd penodol a sut y mae lleoedd yn cysylltu â lleoedd eraill
- adnabod y nodweddion naturiol, e.e. *afonydd, brynau, traethau*, a'r nodweddion a grëwyd gan ddyn, e.e. *adeiladau, ffyrdd, pontydd*, yn eu hardal eu hunain

- dechrau sylwi ar wahaniaethau rhwng eu hardal eu hunain ac ardaloedd mewn rhannau eraill o Gymru a gwahanol rannau o'r byd
- dysgu am sut a pham y mae pobl a lleoedd yn perthyn i'w gilydd, e.e. *y lleoedd y mae pobl yn gweithio ynddynt ac yn mynd ar eu gwyliau iddynt, y lleoedd y mae teulu a ffrindiau'n byw ynddynt*
- defnyddio atlasau a globau
- ymchwilio i sut y mae lleoedd yn newid, e.e. *y tywydd, y tymhorau, adeiladau, swyddi pobl*
- adnabod sut y gall gweithredoedd pobl wella neu niweidio'r amgylchedd.

Amser a phobl

Dylid rhoi cyfleoedd i blant:

- roi digwyddiadau, trefniadau arferol a newidiadau mewn trefn, e.e. *yn ystod taith i'r ysgol, mewn stori*
- mesur amser gan ddefnyddio dyfeisiau mesur syml, clociau, oriawr a chalendrau
- adnabod y newidiadau a gaiff eu hachosi gan dreigl amser, e.e. *y newidiadau sy'n digwydd iddynt hwy eu hunain a phobl a mannau cyfarwydd*
- sylweddoli bod rhesymau dros rai gweithredoedd a bod y gweithredoedd hynny'n gallu esgor ar ganlyniadau

- meddwl yn greadigol a dychmygus
- cyfleu arsylwadau a mesuriadau
- adnabod patrymau syml yn eu casgliadau
- disgrifio'r hyn y maent wedi'i ddarganfod a chynnig esboniadau syml
- mynegi eu barn a'u teimladau eu hunain, a gwneud penderfyniadau gan ystyried safbwyntiau pobl eraill
- defnyddio geiriau ac ymadroddion syml ar gyfer eu byd ac ymgyfarwyddo â'r geiriau hynny
- myfyrio ynghylch eu gwaith eu hunain a gwaith pobl eraill, a gwerthuso'r gwaith hwnnw.

- dechrau adnabod y gwahaniaethau rhwng ffyrdd o fyw mewn gwahanol gyfnodau, e.e. *trwy gymharu lle cyfarwydd yn ystod gwahanol gyfnodau yn y gorffennol*
- defnyddio ystod o ffynonellau hanesyddol gan gynnwys arteffactau ac adeiladau, oedolion yn dwyn eu gorffennol i gof, a ffynonellau gweledol
- edrych ar wahanol bortreadau a dehongliadau o'r gorffennol, e.e. *gwahanol lyfrau//luniau/ffynonellau TGCh sy'n ymwneud â'r un person neu'r un digwyddiad.*

Fi fy hun a phethau byw eraill

Dylid rhoi cyfleoedd i blant:

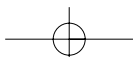
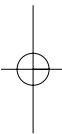
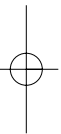
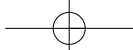
- ddysgu enwau prif rannau allanol y corff dynol a phlanhigion, a dysgu am y modd y cânt eu defnyddio
- arsylwi gwahaniaethau rhwng anifeiliaid a phlanhigion, rhwng gwahanol anifeiliaid a rhwng gwahanol blanhigion er mwyn eu grwpio
- adnabod y tebygrwydd a'r gwahaniaethau rhyngddynt hwy eu hunain a phlant eraill
- dysgu am y synhwyrâu y mae pobl ac anifeiliaid eraill yn meddu arnynt ac yn eu defnyddio i'w galluogi i fod yn ymwybodol o'r byd sydd o'u cwmpas

- adnabod rhai anifeiliaid a phlanhigion sy'n byw yn yr amgylchedd a geir yn yr awyr agored
- adnabod yr effeithiau y mae'r gwahanol dymhorau'n eu cael ar rai anifeiliaid a phlanhigion.

Fi fy hun a phethau nad ydynt yn fyw

Dylid rhoi cyfleoedd i blant:

- arbrofi â gwahanol wrthrychau cyffredin a defnyddio eu synhwyrâu i'w rhoi mewn grwpiau yn ôl nodweddion syml
- arbrofi â gwahanol ddeunyddiau cyffredin a defnyddio eu synhwyrâu i'w rhoi mewn grwpiau yn ôl priodweddau syml
- datblygu ymwybyddiaeth o ddeunyddiau synthetig a deunyddiau naturiol, a gallu gwahaniaethu rhyngddynt
- deall sut y mae rhai deunyddiau cyffredin yn newid eu siâp wrth iddynt gael eu hystyngtu, eu gwasgu, eu plygu, eu troi, eu twymo neu'u hoeri
- deall bod goleuni'n dod o amrywiaeth o ffynonellau, megis yr Haul, a bod tywyllwch yn deillio o ddiffyg goleuni
- deall bod nifer o wahanol fathau a ffynonellau o sain ar gael, a bod seiniau'n teithio oddi wrth eu ffynonellau ac yn cael eu clywed wrth iddynt gyrraedd y glust.

Datblygiad Corfforol

Dylai datblygiad corfforol, brwdfrydedd ac egni plant i symud gael eu hannog yn barhaus drwy eu helpu i ddefnyddio eu cyrff yn effeithiol. Dylid gwneud hynny drwy hybu eu hymwybyddiaeth ofodol, eu cydbwysedd, eu rheolaeth a'u sgiliau cydsymud, a datblygu eu sgiliau echddygol a llawdriniol. Dylent ddatblygu eu sgiliau echddygol bras a manwl, rheolaeth gorfforol, symudedd ac ymwybyddiaeth o le gan ddefnyddio offer mawr a bach ar draws yr holl Feysydd Dysgu, a hynny dan do ac yn yr awyr agored. Dylid annog plant i fwynhau gweithgarwch corfforol. Dylai'r broses o ddatblygu ymdeimlad o hunaniaeth fod wedi'i chysylltu'n agos â hunanddelwedd, hunan-barch a hyder plant. Dylid eu cyflwyno i'r cysyniadau sy'n ymwneud ag iechyd, hylendid a diogelwch, a'u cyflwyno i bwysigrwydd deiet, gorffwys, cysgu ac ymarfer corff.

Datblygiad Corfforol

Sgiliau

Mae datblygiad corfforol yn canolbwyntio ar gynyddu sgîl a pherfformiad y corff yn y meysydd canlynol.

Personol

Dylid rhoi cyfleoedd i blant:

- ddatblygu sgiliau cydsymud
- datblygu sgiliau echddygol bras
- datblygu sgiliau llawdriniol manwl
- datblygu hyder
- rheoli symudiadau'r corff
- datblygu ffyrfer (tone) y cyhyrau, tyndra priodol a chydbwysedd
- datblygu ymwybyddiaeth synhwyraidd
- defnyddio ystod o symbyliadau ac offer mawr a bach
- cysylltu'r gweithredoedd syml mewn dilyniant, a gwella'n raddol eu rheolaeth ar wahanol siapiau, lefelau a chyfeiriadau teithio a'u defnydd ohonynt
- defnyddio a thrin ystod o declynnau.

Chwarae anturus a chorfforol

Dylid rhoi cyfleoedd i blant:

- ddatblygu dealltwriaeth o'r modd y mae eu cyrff yn symud
- gallu symud yn ddiogel, gan ddangos rheolaeth a sgiliau cydsymud cynyddol
- tyfu'n hyfedr yn y gweithredoedd sylfaenol sy'n ymwneud â theithio, gan gynnwys camu, neidio a glanio, trosglwyddo pwysau o'r traed i'r dwylo, cadw cydbwysedd, rholio, troi, dringo a swingio, a hynny ar y llawr ac wrth ddefnyddio ystod o offer a chyfarpar
- cysylltu'r gweithredoedd syml mewn dilyniant, a gwella'n raddol eu rheolaeth ar wahanol siapiau, lefelau a chyfeiriadau teithio a'u defnydd ohonynt
- deall, gwerthfawrogi a mwynhau'r gwahaniaethau rhwng rhedeg, cerdded, sgipio, neidio, dringo a hercian

Ystod

Trwy gydol y Cyfnod Sylfaen, dylid rhoi cyfleoedd i blant ddatblygu eu sgiliau, eu gwybodaeth a'u dealltwriaeth drwy:

- archwilio eu hamgylcheddau dysgu dan do ac yn yr awyr agored, ac ymchwilio iddynt
- archwilio ystod eang o symbyliadau ac adnoddau, ymchwilio iddynt a'u defnyddio
- cymryd rhan mewn gwahanol fathau o weithgareddau chwarae ac ystod o weithgareddau a gaiff eu cynllunio, gan gynnwys y rheiny a gychwynnir gan y plant

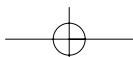
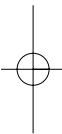
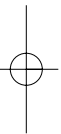
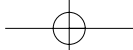
- ymarfer chwarae gemau o wahanol fathau
- datblygu eu sgiliau echddygol bras a manwl trwy eu gweithgareddau ymarferol a defnyddio offer a chyfarpar amrywiol, gan gynnwys TGCh
- cymryd rhan mewn gweithgareddau corfforol sy'n cynnig modd iddynt weithio fel unigolion, gyda phartner ac mewn grwpiau bach, rhannu syniadau a helpu ei gilydd i wella eu gwaith.

- gwella eu gwybodaeth am ymwybyddiaeth ofodol a pherthnasoedd megis y tu ôl, o dan, islaw, dros, dan ac ar ben
- deall rheolau ac elfennau gemau, a gallu chwarae gemau cydweithredol a chystadleuol syml
- gallu cymhwyso gwybodaeth, e.e. *symud i osgoi eraill a gwybod sut i ymosod ar darged a'i amddiffyn*
- darganfod ac ymarfer amrywiaeth o wahanol ffyrdd o anfon, derbyn a theithio gan ddefnyddio offer bach
- datrys problemau syml gyda phartner, megis sut i ddefnyddio, dod o hyd, cael yn ôl neu cario gwrthrychau, sgorio pwyntiau ac ati.

Iechyd, ffitrwydd a diogelwch

Dylid rhoi cyfleoedd i blant:

- adnabod yr effeithiau a gaiff ymarfer corff ar eu cyrff wrth iddynt symud
- disgrifio'r hyn sy'n digwydd i'w hanadl a sut y maent yn ymddangos ac yn teimlo ar ôl gwneud ymarfer corff
- dechrau deall bod ymarfer corff rheolaidd yn gwella iechyd a ffitrwydd, a'i fod yn helpu rhannau'r corff i weithio'n dda
- defnyddio cyfarpar mawr ac offer bach
- dod yn ymwybodol o beryglon a materion yn ymwneud â diogelwch yn eu hamgylchedd
- dechrau deall pwysigrwydd codi, cario, gosod a defnyddio offer yn ddiogel.

Datblygiad Creadigol

Dylai plant ddatblygu eu dychymyg a'u creadigrwydd yn barhaus ar draws y cwricwlwm. Dylai eu chwilfrydedd a'u tuedd naturiol i ddysgu gael eu symbylu gan brofiadau synhwyrdd bob dydd, a hynny dan do ac yn yr awyr agored. Dylai plant gymryd rhan mewn gweithgareddau creadigol, dychmygus a mynegiannol ym maes celf, crefft, dylunio, cerddoriaeth, dawnys a symud. Dylai plant archwilio ystod eang o symbyliadau, datblygu eu gallu i gyfleu a mynegi eu syniadau creadigol, a myfyrio ynghylch eu gwaith.

Datblygiad Creadigol

Sgiliau

Celf, crefft a dylunio

Dylai sgiliau plant ym maes celf, crefft a dylunio gael eu meithrin a'u hybu wrth iddynt ddefnyddio eu synhwyrâu, eu dychymyg a'u profiad. Dylai gweithgareddau celf, crefft a dylunio creadigol a gynigir yn y Cyfnod Sylfaen alluogi plant i fynegi eu hunain yn rhydd a gwneud cynnydd o safbwynt eu gallu i:

- archwilio amrywiaeth o dechnegau a deunyddiau ac arbrofi â hwy
- gwneud dewisiadau wrth ddewis deunyddiau ac adnoddau
- cymysgu, siapio, trefnu a chyfuno deunyddiau er mwyn creu eu delweddau a'u gwrthrychau eu hunain sy'n cyfleu ac yn mynegi eu syniadau, eu teimladau a'u hatgofion mewn modd creadigol
- datblygu a defnyddio eu dealltwriaeth o liwiau, llinellau, tŷn, gwedd, patrwm, siâp a ffurf
- datblygu eu dealltwriaeth o gynllunio, dylunio, modelu, addasu a myfyrio
- defnyddio amrywiaeth o ddeunyddiau ac offer i arbrofi a datrys problemau
- dylunio a gwneud cynnyrch a mecanweithiau syml
- myfyrio ynghylch eu gwaith eu hunain a gwaith pobl eraill.

Cerddoriaeth

Dylai sgiliau cerddorol plant gael eu meithrin a'u hybu wrth iddynt ddefnyddio eu synhwyrâu, eu dychymyg a'u profiad. Dylai gweithgareddau cerdd creadigol a gynigir yn y Cyfnod Sylfaen alluogi plant i wneud cynnydd o safbwynt eu gallu i:

- archwilio ystod o ffynonellau sain ac arbrofi â gwahanol ffyrdd o gynhyrchu a threfnu seiniau
- creu eu syniadau cerddorol eu hunain a chyfrannu i gyfansoddiadau syml
- canu ystod o ganeuon gydag eraill
- chwarae patrymau rhythmig a melodig syml ar amrywiaeth o offerynnau
- adnabod a disgrifio seiniau, a gwranddo ar gerddoriaeth ac ymateb iddi
- myfyrio ynghylch eu cerddoriaeth eu hunain a cherddoriaeth pobl eraill
- datblygu rheolaeth gynyddol ar yr elfennau cerddorol wrth greu cerddoriaeth
- gwahaniaethu'n fras rhwng yr elfennau cerddorol wrth wrando ar gerddoriaeth.

Ystod

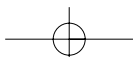
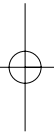
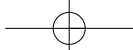
Dylid rhoi cyfleoedd i blant:

- archwilio'r amgylcheddau dysgu a geir dan do ac yn yr awyr agored, ymchwilio iddynt a'u defnyddio
- cymryd rhan mewn gwahanol fathau o weithgareddau chwarae ac ystod o weithgareddau a gaiff eu cynllunio, gan gynnwys y rheiny a gychwynnir gan y plant
- cymryd rhan mewn gweithgareddau sy'n caniatáu iddynt weithio fel unigolion ac mewn grwpiau
- defnyddio ystod eang o adnoddau a symbyliadau
- profi traddodiadau a dathliadau o wahanol ddiwylliannau
- cael profiad o gelf, crefft, gwaith dylunio, cerddoriaeth a dawnsiau o Gymru a diwylliannau eraill.

Symud creadigol

Dylai sgiliau plant ym maes symud creadigol gael eu meithrin a'u hybu wrth iddynt ddefnyddio eu synhwyrâu, eu dychymyg a'u profiad. Dylai gweithgareddau symud creadigol a gynigir yn y Cyfnod Sylfaen alluogi plant i wneud cynnydd o safbwynt eu gallu i:

- archwilio a mynegi ystod o hwyliau a theimladau trwy gyfrwng amrywiaeth o symudiadau
- datblygu eu hymatebion i wahanol symbyliadau megis cerddoriaeth, lluniau, geiriau a syniadau
- datblygu eu rheolaeth trwy gysylltu symudiadau er mwyn creu cyfres o wahanol lwybrau a siapiau â'u cyrff
- gweithio ar eu pen eu hunain a gydag eraill i esgus, ymateb yn fyrfyfyr a meddwl yn ddychmygus
- gweithio ar eu pen eu hunain, gyda phartner neu mewn grŵp bach i ddatblygu eu syniadau eu hunain a syniadau pobl eraill a'u helpu i fyfyr y nghylch y syniadau hynny
- perfformio symudiadau neu batrymau, gan gynnwys rhai sy'n perthyn i ddawnsiau gwerin Cymreig a dawnsiau o ddiwylliannau eraill.

Deilliannau'r Cyfnod Sylfaen

Mae Deilliannau'r Cyfnod Sylfaen yn cynnwys y Graddfeydd a'r Disgrifiadau Asesu Sylfaenol presennol yn ogystal â disgrifiadau lefel y cwricwlwm cenedlaethol. Maent wedi'u datblygu i fod o gymorth i'r asesiadau athrawon statudol a wneir ar ddiwedd y cyfnod. Ceir chwe deilliant ar gyfer pob Maes Dysgu ac, er gwybodaeth, mae'r deilliannau canlynol yn croesgyfeirio'n fras at ddisgrifiadau lefel presennol y cwricwlwm cenedlaethol:

- Deilliant 4 Cyfnod Sylfaen yn cysylltu â Lefel 1 Cwricwlwm Cenedlaethol
- Deilliant 5 Cyfnod Sylfaen yn cysylltu â Lefel 2 Cwricwlwm Cenedlaethol
- Deilliant 6 Cyfnod Sylfaen yn cysylltu â Lefel 3 Cwricwlwm Cenedlaethol.

Mae'r asesiadau athrawon yn ymdrin â holl ystod a chwmpas continwwm dysgu'r Cyfnod Sylfaen. Dylai'r asesiad hwnnw roi ystyriaeth i dystiolaeth o gyrhaeddiad mewn ystod o gyd-destunau, gan gynnwys tystiolaeth a ddaeth i law wrth drafod ac arsylwi trwy gydol y Cyfnod Sylfaen.

Ar ddiwedd y Cyfnod Sylfaen, mae'n rhaid i athrawon asesu'r deilliannau y mae pob plentyn wedi'u cyflawni yn y meysydd isod ac adrodd arnynt mewn asesiadau athrawon:

- Datblygiad Personol a Chymdeithasol, Lles ac Amrywiaeth Ddiwylliannol
- Sgiliau Iaith, Llythrennedd a Chyfathrebu yn y Gymraeg neu'r Saesneg
- Datblygiad Mathemategol.

Mae Deilliannau'r Cyfnod Sylfaen yn disgrifio'r mathau a'r ystod o gyraeddiadau sy'n nodweddiadol o blant yn y Cyfnod Sylfaen. Wrth benderfynu ar ddeilliant plentyn ar ddiwedd y Cyfnod Sylfaen, dylai athrawon farnu pa ddisgrifiad sy'n cyd-fynd orau â pherfformiad y plentyn. Dylid ystyried pob disgrifiad ar y cyd â'r disgrifiadau ar gyfer deilliannau cyfagos.

Y nod yw dod i farn cytbwys:

- sydd wedi'i seilio ar wybodaeth ynghylch sut y mae'r plentyn yn perfformio ar draws ystod o gyd-destunau
- sy'n rhoi ystyriaeth i'r gwahanol gryfderau a gwendidau sy'n perthyn i berfformiad y plentyn hwnnw
- a gaiff ei wirio yn erbyn deilliannau cyfagos er mwyn sicrhau mai'r deilliant a ddyfernir sy'n gweddu orau i berfformiad y plentyn.

Deilliannau ar gyfer Datblygiad Personol a Chymdeithasol, Lles ac Amrywiaeth Ddiwylliannol

Deilliant 1 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn ddibynol ar oedolion cyfarwydd o safbwynt emosiynol. Byddant wedi dechrau mynegi'n syml sut y maent yn teimlo a byddant yn ymateb i gyfarchion cymdeithasol. Efallai y bydd y plant yn strancio pan fyddant yn teimlo'n rhwystredig, ond byddant yn dysgu bod rhai mathau o ymddygiad yn annerbyniol. Byddant wedi dechrau chwarae rôl ar eu pen eu hunain neu'n gyfochrog â phlant eraill, a hynny'n aml wrth ymyl oedolyn cyfarwydd. Efallai y bydd angen cymorth ar y plant mewn perthynas â sgiliau hunangymorth (personol) pob dydd ond byddant yn awyddus i helpu fel rheol. Byddant yn dangos gwybodaeth o drefniadau arferol cyfarwydd sy'n ymwneud â gofal.

Deilliant 2 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn hoffi helpu oedolion a chyfoedion ond nid pan fo hynny'n gwrthdaro â'r hyn sydd o fudd iddynt hwy. Byddant yn dangos hoffter at blant eraill ac efallai y byddant yn chwarae gyda hwy. O gael cymorth gan oedolyn, bydd y plant yn barod i rannu teganau ac adnoddau, a byddant yn cymryd eu tro i wneud rhywbeth. Bydd y plant wedi dod yn ymwybodol o'u teimladau a'u hemosiynau eu hunain, a byddant yn dechrau uniaethu â theimladau ac emosiynau pobl eraill. Byddant yn ceisio bod yn annibynnol ond bydd arnynt angen cymorth weithiau. Byddant yn dechrau datblygu ymwybyddiaeth o ddiogelwch personol, yn enwedig peryglon.

Deilliant 3 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant wedi tyfu'n fwy annibynnol o safbwynt eu gwaith dysgu a byddant yn gallu ymdopi â newidiadau i drefniadau arferol. Byddant yn adnabod anghenion pobl eraill ac yn dangos sensitifrwydd cynyddol tuag at yr anghenion hynny. Byddant yn dechrau adnabod ymddygiad priodol ar gyfer gwahanol sefyllfaoedd ac ymateb i reswm. Byddant yn dechrau deall y dylid trin popeth byw â gofal, parch a phryder. Byddant yn dangos peth rheolaeth ar eu hemosiynau a byddant yn aml yn mabwysiadu safonau ymddygiad oedolion sy'n agos atynt. Byddant yn gallu diwallu'r rhan fwyaf o'u hanghenion personol yn annibynnol.

Deilliant 4 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn cymryd rhan yn annibynnol mewn gweithgareddau chwarae ar y cyd. Byddant yn dangos hunanreolaeth gynyddol a byddant yn gallu aros i'w hanghenion gael eu diwallu. Byddant yn gallu canolbwyntio ar dasg, a bydd ganddynt hoffterau a chas bethau pendant. Bydd y plant yn cefnogi, yn cysuro ac yn helpu plant eraill pan fyddant yn drist neu wedi cynhyrfu. Byddant yn tyfu'n fwyfwy ymwybodol o'r tebygrwydd a'r gwahaniaethau rhyngddynt hwy a'u cyfoedion, a byddant yn adnabod gwahaniaethau ac amrywiaeth ddiwylliannol. Bydd y plant yn mwynhau gofalu am yr amgylchedd, megis planhigion ac anifeiliaid anwes. Byddant yn ymwybodol o arferion bwyta'n iach, a gallant wahaniaethu rhwng bwydydd iach a bwydydd nad ydynt yn iach.

Deilliant 5 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn cymdeithasu, yn cydweithredu ac yn cyfathrebu'n briodol â'u cyfoedion ac oedolion cyfarwydd, a byddant yn gofyn am gymorth pan fo angen. Byddant yn adnabod eu teimladau a gallant eu mynegi'n briodol. Byddant yn parchu eraill ac yn gwerthfawrogi eu cyflawniadau. Bydd ganddynt ddealltwriaeth glir o'r hyn sy'n gywir ac yn anghywir, a byddant yn fwy ymwybodol o deimladau, safbwyntiau a chredoau pobl eraill. Byddant wedi deall y cysyniad o chwarae teg, a bydd ganddynt ddealltwriaeth o reolau a pham y mae'r rheolau hynny wedi'u llunio. Bydd gan y plant well dealltwriaeth o ganlyniadau eu gweithredoedd, a byddant yn cymryd cyfrifoldeb am y penderfyniadau y byddant yn eu gwneud. Ar y cyfan, byddant yn gallu rheoli eu hemosiynau ac ymdopi â siom. Byddant yn deall y bydd angen iddynt fwyta ac yfed yn briodol er mwyn cadw eu cyrff yn iach.

Deilliant 6 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant wedi dysgu eu bod yn gallu rheoli eu hemosiynau a'u bod yn gwneud hynny'n aml. Byddant wedi dechrau gwneud ffrindiau sy'n bwysig iawn iddynt, a bydd eilunod/arwyr yn chwarae rhan bwysig yn eu gweithgareddau chwarae a'u bywydau. Byddant yn deall bod gan bobl wahanol hoffterau, safbwyntiau a chredoau, a bydd ganddynt ddealltwriaeth o'r modd y dylent ymwneud ag eraill o safbwynt moesegol a moesol. Bydd y plant wedi symud ymlaen i allu gweld pethau o safbwynt plant eraill ac oedolion. Bydd y plant yn dangos medrusrwydd wrth adnabod problemau a chanfod ffyrdd o'u datrys. Byddant yn gallu dangos eu bod yn medru dyfalbarhau, canolbwyntio a chymell. Byddant yn dangos hunanreolaeth briodol. Bydd y plant yn deall sut y gallant wella eu gwaith dysgu a byddant yn gallu myfyrio.

Deilliannau ar gyfer Sgiliau Iaith, Llythrennedd a Chyfathrebu

Deilliant 1 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn 'siarad' â'u hunain a byddant yn gallu deall llawer mwy o eiriau nag y gallant eu siarad. Byddant yn ailadrodd enwau gwrthrychau cyfarwydd. Byddant yn dilyn cyfarwyddiadau syml ac yn dechrau mynegi eu hunain trwy gyfrwng gweithgareddau chwarae rôl. Byddant yn fwyfwy awyddus i ymuno ag eraill mewn caneuon a hwiangerddi, yn enwedig caneuon actol a rhigymau lle defnyddir y bysedd. Bydd y plant yn dechrau dilyn y storïau a ddarllenir iddynt a byddant yn dechrau ymateb iddynt yn briodol. Byddant yn dechrau 'tynnu lluniau' gan ddefnyddio'r llaw sydd orau ganddynt ac arbrofi â gwneud marciau.

Deilliant 2 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn sgwrsio'n syml gan hepgor cysyllteiriau o bryd i'w gilydd a gofyn cwestiynau'n aml, e.e. 'pam?' a 'sut?'. Byddant yn ymateb i gyfarwyddiadau, cwestiynau a symbyliadau eraill. Bydd y plant yn gwrandao ar storïau, caneuon a rhigymau a byddant yn mynegi peth mwynhad a diddordeb. Bydd y plant yn edrych ar lyfrau gydag oedolyn neu heb oedolyn a byddant yn dangos diddordeb yn eu cynnwys. Byddant yn dechrau dilyn storïau drwy edrych ar y lluniau, a byddant yn gwahaniaethu rhwng print a lluniau. Byddant yn rhoi cynnig ar ddefnyddio amrywiaeth o offer i wneud marciau a siapiau ar bapur neu ddeunydd arall priodol.

Deilliant 3 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn defnyddio geirfa gynyddol wrth siarad. Byddant yn dechrau defnyddio brawddegau llawn. Bydd y plant yn gwrandao ar eraill ac yn ymateb yn briodol fel rheol. Gyda chymorth, byddant yn ailadrodd caneuon a rhigymau neu'n eu dysgu ar y cof. Byddant yn ailadrodd storïau cyfarwydd mewn modd syml. Bydd y plant yn trin llyfr fel pe baent yn ei ddarllen a byddant yn siarad am gynnwys y llyfr. Byddant yn dechrau deall bod gwyddor yn sail i waith darllen ac ysgrifennu a bod seiniau ac ystyr yn perthyn i symbolau ysgrifenedig. Byddant yn dal offer ysgrifennu'n briodol, yn gwahaniaethu rhwng llythrennau ac yn dechrau ysgrifennu mewn modd confensiynol.

Deilliant 4 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn siarad yn glywadwy, gan gyfleu ystyr i ystod o wrandawyr. Byddant yn dechrau ymestyn eu syniadau neu eu hanesion trwy gynnwys rhai manylion. Bydd y plant yn gwrandao ar eraill, gan ymateb yn briodol fel rheol. Byddant yn adnabod geiriau cyfarwydd mewn testunau syml ac, wrth ddarllen yn uchel, byddant yn defnyddio eu gwybodaeth o lythrennau a'r berthynas rhwng seiniau a symbolau i ddarllen geiriau a chadarnhau ystyr. Byddant yn ymateb i gerddi, storïau a deunydd ffeithiol, ond bydd arnynt angen cymorth weithiau. Bydd gwaith ysgrifenedig y plant yn cyfleu ystyr trwy gyfrwng geiriau ac ymadroddion syml. Yn eu gwaith darllen neu eu gwaith ysgrifenedig, byddant yn dechrau dangos dealltwriaeth o'r modd y mae brawddegau'n gweithio. Bydd y plant yn ysgrifennu llythrennau sydd wedi'u ffurfio'n glir ac sy'n wynebu'r cyfeiriad cywir fel rheol. Byddant yn dechrau deall y gwahanol ddibenion a swyddogaethau sy'n perthyn i iaith ysgrifenedig.

Deilliant 5 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn siarad yn glir â hyder cynyddol a byddant yn defnyddio geirfa sy'n ehangu. Byddant yn dangos ymwybyddiaeth o anghenion y gwrandawr trwy gynnwys manylion perthnasol. Byddant yn deall ac yn cyfleu gwybodaeth syml. Byddant fel rheol yn gwrandao'n ofalus ac yn ymateb i ystod ehangach o symbyliadau. Byddant yn mabwysiadu geirfa a goslef fwy ffurfiol mewn rhai sefyllfaoedd. Byddant yn dechrau sylweddoli bod amrywiaeth yn perthyn i'r iaith a glywant o'u cwmpas. Byddant yn darllen testunau syml yn gywir ar y cyfan. Byddant yn dangos dealltwriaeth o ddigwyddiadau neu syniadau pwysig mewn storïau, cerddi a deunydd ffeithiol, a byddant yn mynegi barn yn eu cylch. Byddant yn defnyddio ystod o strategaethau wrth ddarllen geiriau anghyfarwydd a chadarnhau ystyr. Bydd gwaith ysgrifenedig y plant yn cyfleu ystyr. Byddant yn defnyddio geirfa briodol a diddorol gan ddangos peth ymwybyddiaeth o'r darlennydd. Bydd syniadau'n cael eu datblygu'n aml ar ffurf dilyniant o frawddegau cysylltiedig, a bydd priflythrennau ac atalnodau llawn yn cael eu defnyddio â rhywfaint o gysondeb. Bydd geiriau syml yn cael eu sillafu'n gywir fel rheol, ond os byddant wedi'u sillafu'n anghywir byddant yn ddealladwy o safbwynt ffonig. O ran llawysgrifen, bydd llythrennau'n cael eu ffurfio'n gywir a byddant yn gyson o ran maint.

Deilliant 6 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn dechrau addasu eu ffordd o siarad i fodloni gofynion y gynulleidfa, gan amrywio eu defnydd o eirfa a lefel y manylder. Byddant yn archwilio ac yn cyfleu syniadau, gan ddangos ymwybyddiaeth o drefn a dilyniant mewn ystod o gyd-destunau. Byddant yn dangos eu bod wedi gwrandao'n ofalus trwy gynnig sylwadau a gofyn cwestiynau perthnasol. Byddant yn darllen ystod o destunau â chywirdeb, rhuglder a phwyslais cynyddol. Byddant yn darllen yn annibynnol, gan ddefnyddio strategaethau priodol i gadarnhau ystyr. Byddant yn ymateb i destunau ac yn mynegi hoffterau. Byddant yn dangos dealltwriaeth o'r prif bwyntiau ac yn siarad am fanylion pwysig. Byddant yn defnyddio eu gwybodaeth am yr wyddor i ddod o hyd i lyfrau a gwybodaeth. Bydd gwaith ysgrifenedig y plant yn aml yn drefnus, yn ddychmygus ac yn glir. Bydd prif nodweddion gwahanol ffurfiau o ysgrifennu'n cael eu defnyddio'n briodol. Bydd geiriau'n cael eu dewis er mwyn sicrhau amrywiaeth, diddordeb ac effaith. Bydd strwythur gramadegol sylfaenol brawddegau'n gywir fel rheol. Bydd yr atalnodi'n gywir ar y cyfan. Bydd y sillafu'n gywir fel rheol. Bydd y plant yn cynhyrchu llawysgrifen ddarllenadwy.

Deilliannau ar gyfer Datblygiad Mathemategol

Deilliant 1 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn rhagweld, yn dilyn, yn ymateb ac yn ymuno ag eraill mewn rhigymau, storïau, caneuon, gweithgareddau a gemau cyfarwydd sy'n ymwneud â rhifau. Byddant yn dangos ymwybyddiaeth o weithgareddau rhif; byddant yn adrodd, yn mynegi trwy gyfrwng iaith arwyddion, neu'n dangos un neu ragor o rifau hyd at 5; a byddant yn cyfrif neu'n dangos dau wrthrych. Byddant yn dechrau cymharu priodweddau ffisegol gwrthrychau. Byddant yn dangos diddordeb mewn safle a'r berthynas rhwng gwrthrychau. Byddant yn didoli ac yn paru gwrthrychau neu luniau trwy adnabod tebygrwydd.

Deilliant 2 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn defnyddio mathemateg mewn gweithgareddau bob dydd a gweithgareddau chwarae, gan ymateb yn briodol i eirfa allweddol a chwestiynau. Byddant yn ymuno ag eraill wrth gyfrif y rhifau rhwng 1 a 10 yn beiriannol. Byddant yn adnabod ac yn enwi'r rhifau rhwng 1 a 3, ac yn cyfrif hyd at dri o wrthrychau'n ddibynadwy. Byddant yn cofnodi rhifau trwy wneud marciau neu dynnu lluniau i ddechrau. Byddant yn dechrau datblygu dealltwriaeth o gyfatebiaeth un i un trwy baru gwahanol wrthrychau neu luniau. Byddant yn deall y cysyniad o 'un yn fwy'. Yn eu gweithgareddau chwarae, byddant yn datblygu ymwybyddiaeth o ddiben arian. Byddant yn dangos dealltwriaeth o eiriau, arwyddion a symbolau sy'n disgrifio maint a safleoedd. Byddant yn didoli gwrthrychau gan ddefnyddio un maen prawf, a byddant yn ymwybodol o nodweddion gwrthgyferbyniol.

Deilliant 3 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn defnyddio geiriau cyfarwydd mewn sefyllfaoedd ymarferol. Byddant yn gallu cyfrif y tu hwnt i 10 yn beiriannol, a byddant yn gallu dechrau cyfrif o rif bach penodol. Byddant yn gwneud symiau adio syml gan ddefnyddio rhifau rhwng 1 a 5, a byddant yn deall bod sero yn golygu dim. Byddant yn adnabod rhifolion rhwng un a naw ac yn ceisio eu cofnodi. Byddant yn deall y cysyniad o 'un yn llai'. Byddant yn cymharu ac yn trefnu dau neu ragor o wrthrychau drwy eu harsylwi'n uniongyrchol. Byddant yn dangos ymwybyddiaeth o amser mewn perthynas â'u gweithgareddau bob dydd. Byddant yn siarad am batrymau a dilyniannau ailadroddus syml, neu'n eu dangos, yn eu hadnabod a'u copïo. Wrth ddidoli, byddant yn gwybod pan fydd gwrthrych yn wahanol a phan na fydd yn perthyn i gategori cyfarwydd.

Deilliant 4 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn defnyddio mathemateg fel rhan annatod o weithgareddau'r ystafell ddosbarth. Byddant yn cyfrif, yn trefnu, yn adio ac yn tynnu rhifau wrth ddatrys problemau sy'n cynnwys hyd at 10 gwrthrych. Byddant yn cyfrif tuag ymlaen a thuag yn ôl mewn camau o wahanol faint, gan ddechrau o wahanol rifau. Byddant yn darllen ac ysgrifennu rhifau hyd at 10. Byddant yn defnyddio iaith bob dydd i gymharu a disgrifio safleoedd a phriodweddau siapiau rheolaidd, ac i drafod eu gwaith. Byddant yn cynrychioli eu gwaith gyda gwrthrychau neu lluniau. Byddant yn mesur ac yn trefnu gwrthrychau gan eu cymharu'n uniongyrchol, a byddant yn rhoi digwyddiadau yn eu trefn. Byddant yn ymwybodol o werth ddarnau arian gwahanol. Byddant yn adnabod, yn defnyddio ac yn llunio patrymau ailadroddus syml. Byddant yn didoli ac yn dosbarthu gwrthrychau, gan ddangos y maen prawf y byddant wedi'i ddefnyddio.

Deilliant 5 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn dewis y weithred fathemategol briodol wrth ddatrys problemau'n ymwneud ag adio neu dynnu rhifau. Byddant yn defnyddio strategaethau cyfrifo pen i ddatrys problemau'n ymwneud â rhifau, arian a mesuriadau. Byddant yn cyfrif setiau o wrthrychau'n ddibynadwy, a byddant yn galw ffeithiau rhifau rhwng 1 a 10 i gof er mwyn adio neu dynnu rhifau mwy o faint. Byddant yn gosod rhifau hyd at 100 yn eu trefn. Byddant yn adnabod ac yn defnyddio haneri a chwarteri mewn sefyllfaoedd ymarferol. Byddant yn defnyddio unedau ansafonol a safonol cyffredin i fesur hyd a màs. Byddant yn siarad am eu gwaith gan ddefnyddio iaith fathemategol gyfarwydd, a byddant yn cyflwyno eu gwaith gan ddefnyddio diagramau syml a symbolau. Byddant yn adnabod dilyniantau rhif. Byddant yn gwahaniaethu rhwng symudiadau syth a throeon; a byddant yn adnabod hanner troeon, chwarter troeon ac onglau sgwâr mewn troeon. Ar ôl casglu gwybodaeth, byddant yn cofnodi eu canlyniadau mewn rhestrau, tablau, diagramau a graffiau bloc syml. Byddant yn didoli gwrthrychau ac yn eu dosbarthu gan ddefnyddio mwy nag un maen prawf.

Deilliant 6 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn trefnu eu gwaith ac yn rhoi cynnig ar ddulliau gweithredu gwahanol. Byddant yn defnyddio gwerth lle mewn rhifau hyd at 1000 i lunio brasamcanion. Byddant yn datblygu rhagor o strategaethau pen ar gyfer adio a thynnu rhifau sy'n cynnwys o leiaf dau ddigid. Byddant yn galw tablau llusoi 2, 3, 4, 5 a 10 i gof er mwyn datrys problemau sy'n ymwneud â llusoi a rhannu rhifau cyfan, gan gynnwys y problemau hynny sy'n gadael gweddill. Byddant yn defnyddio unedau metrig safonol i fesur hyd, cynhwysedd, màs ac amser. Byddant yn defnyddio nodiant degol wrth gofnodi arian, a byddant yn adnabod rhifau negyddol yng nghyd-destun tymheredd. Byddant yn siarad am eu gwaith ac yn ei egluro. Byddant yn defnyddio ac yn dehongli symbolau a diagramau mathemategol.

Deilliannau ar gyfer Datblygu'r Gymraeg

Deilliant 1 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn gallu deall mwy o eiriau nag y gallant eu siarad. Byddant yn ailadrodd rhai geiriau ac ymadroddion cyfarwydd. Byddant yn fwyfwy awyddus i ddechrau ymuno ag eraill mewn caneuon actol a rhigymau lle defnyddir y bysedd. Bydd y plant yn dechrau dilyn storïau a ddarllenir iddynt a byddant yn dechrau ymateb yn briodol ar lafar neu'n ddieiriau.

Deilliant 2 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn sgwrsio'n syml gan ddefnyddio geiriau Cymraeg yn lle geiriau Saesneg weithiau wrth gymryd rhan mewn gweithgareddau. Byddant yn dilyn cyfarwyddiadau syml. Byddant yn fwyfwy awyddus i ymuno ag eraill mewn caneuon a hwiangerddi. Bydd y plant yn edrych ar lyfrau gydag oedolyn neu heb oedolyn a byddant yn dangos diddordeb yn eu cynnwys.

Deilliant 3 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn dechrau mynegi eu hunain trwy gyfrwng gweithgareddau chwarae rôl. Byddant yn ymateb i gyfarwyddiadau, cwestiynau a symbyliadau eraill a fynegir yn glir gan lais cyfarwydd. Gyda chymorth, byddant yn ailadrodd caneuon a rhigymau neu'n eu dysgu ar y cof. Bydd y plant yn gwrandao ar storïau, caneuon a rhigymau a byddant yn mynegi peth mwynhad a diddordeb. Byddant yn dechrau deall bod gwyddor yn sail i waith darllen ac ysgrifennu a bod seiniau ac ystyr yn perthyn i symbolau ysgrifenedig.

Deilliant 4 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn dangos dealltwriaeth o eiriau ac ymadroddion a fynegir yn glir gan lais cyfarwydd, a byddant yn ymateb trwy gyfrwng ymadroddion llafar byr. Byddant yn siarad gan ynganu a goslefu'n glir wrth efelychu a defnyddio geiriau ac ymadroddion syml. Gyda chymorth, byddant yn mynegi gwybodaeth syml, ac yn gofyn ac yn ateb cwestiynau. Bydd y plant yn adnabod geiriau cyfarwydd. Byddant yn cysylltu ffurf ysgrifenedig geiriau â'u sain wrth ddarllen geiriau unigol. Byddant yn dangos dealltwriaeth o eiriau unigol trwy gyfrwng ymatebion dieiriau. Bydd arnynt angen cefnogaeth/cymorth weithiau. Bydd y plant yn cyfathrebu trwy gopïo'n gywir ac ysgrifennu geiriau a rhai ymadroddion syml a chyfarwydd oddi ar eu cof.

Deilliant 5 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn dangos dealltwriaeth o eitemau byr a fynegir gan lais cyfarwydd trwy ymateb yn ddieiriau neu trwy gyfrwng ymadroddion llafar byr. Byddant yn ceisio, yn deall ac yn cyfleu gwybodaeth syml, a byddant yn ymateb i ystod o symbyliadau. Byddant yn siarad gan ynganu a goslefu'n glir ac amrywio eu geirfa a'u patrymau i ryw raddau. Bydd y plant yn adnabod geiriau ac ymadroddion syml a chyfarwydd y mae ganddynt brofiad ohonynt, a byddant yn dechrau dangos diddordeb mewn deunydd ysgrifenedig trwy ddarllen rhai darnau syml. Byddant yn dangos dealltwriaeth o'r hyn y byddant wedi'i ddarllen trwy ymateb i'r cynnwys ar lafar neu'n ddieiriau. Bydd y plant yn cyfathrebu trwy ysgrifennu geiriau, ymadroddion a brawddegau weithiau hefyd er mwyn mynegi gwybodaeth ffeithiol a phersonol, gan ddefnyddio patrymau cyfarwydd. Caiff geiriau syml eu sillafu'n gywir fel rheol.

Deilliant 6 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn dangos dealltwriaeth o gyfres o eitemau byr a fynegir gan lais cyfarwydd, trwy ymateb ar lafar neu'n ddieiriau. Byddant yn ceisio, yn deall ac yn cyfleu gwybodaeth syml, bersonol a ffeithiol yn glir, a byddant yn gwneud rhai datganiadau o'u gwirfodd. Byddant yn mynegi barn yn syml. Byddant yn siarad gan ynganu a goslefu'n glir, a byddant yn defnyddio ystod gynyddol o eirfa a phatrymau brawddegau sy'n gywir fel rheol. Bydd y plant yn darllen testunau syml yn gymharol glir. Byddant yn deall testunau sy'n cynnwys ystod gynyddol o eiriau, ymadroddion a darnau byr mewn cyd-destunau cyfarwydd, a byddant yn ymateb yn syml iddynt. Byddant yn ymateb i farddoniaeth, storïau a deunydd ffeithiol, ac yn mynegi barn yn eu cylch. Byddant yn dechrau darllen yn annibynnol a dewis rhai testunau o'u gwirfodd. Bydd y plant yn ysgrifennu brawddegau byr a syml gan ddefnyddio geirfa a phatrymau addas a chyfarwydd i gyfleu gwybodaeth ffeithiol a phersonol syml yn weddol gywir. Caiff geiriau cyfarwydd eu sillafu'n gywir fel rheol, a bydd y plant yn dangos peth ymwybyddiaeth o atalnodi sylfaenol trwy ddefnyddio priflythrennau, atalnodau llawn a marciau cwestiwn â rhywfaint o gysondeb.

Deilliannau ar gyfer Gwybodaeth a Dealltwriaeth o'r Byd

Deilliant 1 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn archwilio gwrthrychau a deunyddiau mewn amgylcheddau agos iawn a chyfarwydd. Byddant yn aml yn gofyn y cwestiwn 'pam?' ac yn defnyddio geiriau, arwyddion neu symbolau i gyfleu eu harsylwadau. Byddant yn adnabod eu hunain a phobl gyfarwydd mewn lluniau/storïau, a byddant yn dangos gwybodaeth am drefniadau arferol pob dydd. O gael anogaeth gan oedolion, bydd y plant yn dechrau siarad am yr hyn y byddant yn ei greu, megis modelau a lluniau.

Deilliant 2 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn dechrau gosod gwrthrychau mewn categorïau syml. Byddant yn trin ystod o offer ac yn archwilio'r defnydd a wneir ohonynt. Byddant yn gallu gwneud rhai dewisiadau ynghylch deunyddiau/offer er mwyn cwblhau tasg benodol. Byddant yn ymateb i gwestiynau penagored am eu profiadau a byddant yn cynnig eu syniadau eu hunain gan ddefnyddio ymadroddion byr neu ddulliau eraill o gyfathrebu. Byddant yn dechrau cysylltu gweithgareddau penodol ag adegau arbennig o'r dydd/wythnos, a byddant yn dangos peth dealltwriaeth o'r presennol a'r gorffennol. Byddant yn meithrin hyder yn eu gallu i ddod o hyd i'w ffordd mewn amgylchedd cyfarwydd a byddant yn datblygu gwybodaeth am rolau pobl gyfarwydd. Byddant yn tyfu'n fwy hyderus wrth siarad am eu gwaith.

Deilliant 3 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn didoli gwrthrychau a deunyddiau yn ôl meini prawf penodol. Byddant yn cyfleu eu gwybodaeth gynyddol am eitemau a ddefnyddir bob dydd. Byddant yn dechrau cynnig syniadau'n annibynnol ynghylch ble y gellir dod o hyd i wybodaeth. Byddant yn dechrau cofnodi eu harsylwadau gan ddefnyddio symbolau/lluniau/arwyddion neu ymadroddion syml. Trwy ymholi, bydd y plant yn gallu adnabod newidiadau yn eu hamgylchedd/mewn deunyddiau/mewn nodweddion naturiol. Byddant yn gallu dilyn cyfarwyddiadau syml. Byddant yn dechrau deall treigl amser, gan gofio digwyddiadau pwysig yn y gorffennol a rhagweld digwyddiadau yn y dyfodol. Byddant yn gallu rhoi digwyddiadau yn eu trefn. Byddant yn cymryd rhan yn y gwaith o gynllunio gweithgareddau ar gyfer y dyfodol a byddant yn rhagweld trwy fyfyrio ynghylch profiadau blaenorol.

Deilliant 4 Cyfnod Sylfaen

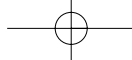
Bydd y plant yn cyfleu eu gwybodaeth a'u dealltwriaeth ynghylch nodweddion sylfaenol eu hardal leol, gwrthrychau, deunyddiau, pethau byw a digwyddiadau yn y presennol a'r gorffennol gan ddefnyddio amrywiaeth o gyfryngau. Byddant yn gwneud arsylwadau, yn gofyn ac yn ateb cwestiynau, ac yn dod o hyd i atebion gan ddefnyddio ffynonellau a deunyddiau dysgu. Byddant yn dechrau adnabod yr hyn a weithiodd a'r hyn na weithiodd. Byddant yn adnabod ac yn grwpio eitemau o wybodaeth. Byddant yn disgrifio eu lleoliad gan ddefnyddio termau cyffredin, a byddant yn tynnu llun map syml ac yn dilyn cyfarwyddiadau. Byddant yn adnabod nodweddion lleoedd penodol a'r modd y mae rhai ohonynt yn newid, ac yn mynegi eu barn yn eu cylch. Byddant yn mynegi eu barn am nodweddion lleoedd. Byddant yn dangos ymwybyddiaeth o'r gwahaniaeth rhwng y presennol a'r gorffennol yn eu bywyd eu hunain a bywydau pobl eraill. Byddant yn dangos eu hymdeimlad cynyddol o gronoleg trwy ddefnyddio termau cyffredin sy'n ymwneud â threigl amser a rhoi rhai digwyddiadau a gwrthrychau yn eu trefn. Byddant yn gwybod rhannau o storïau am y gorffennol ac yn eu hailadrodd. Byddant yn dechrau adnabod portreadau o'r gorffennol. Byddant yn gwrando ar syniadau gwyddonol ac yn ymateb yn briodol iddynt. Byddant yn adnabod ac yn enwi ystod o anifeiliaid, gwrthrychau, deunyddiau, ffynonellau goleuni a ffynonellau sain cyffredin.

Deilliant 5 Cyfnod Sylfaen

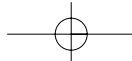
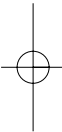
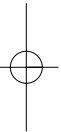
Bydd y plant yn cyfleu eu harsylwadau a'u gwybodaeth a'u dealltwriaeth ynghylch gwahanol ardaloedd trwy ddisgrifio nodweddion naturiol a nodweddion a grëwyd gan ddyn, gan adnabod sut y mae rhai ohonynt yn newid a chydabod bod gweithredoedd pobl yn effeithio ar yr amgylchedd. Byddant yn dod o hyd i wybodaeth ar fap, byddant yn tynnu llun mapiau syml â symbolau, a byddant yn ymwybodol o'r cyfeiriadau ar gwmpawd. Byddant yn cyfleu eu hymdeimlad cynyddol o gronoleg trwy ddefnyddio termau sy'n ymwneud â threigl amser, rhoi digwyddiadau a gwrthrychau yn eu trefn, a gwahaniaethu rhwng agweddau ar eu bywydau eu hunain a chyfnodau yn y gorffennol. Byddant yn dangos gwybodaeth o agweddau ar y gorffennol a rhai o'r prif ddigwyddiadau a'r prif bobl y byddant wedi'u hastudio. Byddant yn dechrau sylweddoli bod rhesymau i egluro pam y gweithredodd pobl fel y gwnaethant yn y gorffennol, a bod modd portreadu'r gorffennol mewn gwahanol ffyrdd. Byddant yn dechrau dewis, trefnu a chyfleu eitemau o wybodaeth am y gorffennol. Byddant yn defnyddio offer syml i wneud digon o arsylwadau i'w galluogi i ddioli, grwpio a chymharu gwrthrychau, deunyddiau, pethau byw a digwyddiadau. Byddant yn disgrifio'r sail ar gyfer y grwpio gan ddefnyddio gwahaniaethau syml rhwng pethau byw, gwrthrychau, deunyddiau a ffenomena ffisegol. Byddant yn gofyn ac yn ateb cwestiynau, yn gwneud arsylwadau, yn casglu gwybodaeth ac yn dod o hyd i atebion gan ddefnyddio'r ffynonellau/deunyddiau dysgu a ddarperir. Byddant yn cyfleu gwybodaeth am y camau y mae angen eu cymryd i gynnal eu hymchwiliadau. Byddant yn defnyddio eu profiadau i ddatblygu eu syniadau eu hunain. Byddant yn myfyrio ac yn gwerthuso trwy ddisgrifio eu gwaith yn fanwl gan ddefnyddio geirfa sy'n gynyddol briodol. Byddant yn cynnig esboniadau ynghylch pam y gweithiodd neu na weithiodd rhywbeth.

Deilliant 6 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn cyfleu eu harsylwadau a'u gwybodaeth a'u dealltwriaeth ynghylch gwahanol ardaloedd trwy gymharu a thrwy gynnig rhai esboniadau ynghylch y nodweddion naturiol a geir ynddynt a'r nodweddion sydd ynddynt a grëwyd gan ddyn. Byddant yn sylweddoli bod pobl yn effeithio ar eu hamgylchedd mewn modd cadarnhaol a negyddol. Byddant yn defnyddio globau a mapiau i ddod o hyd i wybodaeth am leoedd. Byddant yn tynnu llun mapiau gan ddefnyddio allwedd a symbolau, a byddant yn deall cyfarwyddiadau. Byddant yn dangos eu dealltwriaeth o gronoleg trwy eu hymwybyddiaeth gynyddol o'r ffaith bod modd rhannu'r gorffennol yn wahanol gyfnodau a thrwy eu hadnabyddiaeth o ychydig o'r tebygrwydd a rhai o'r gwahaniaethau sy'n bodoli rhwng y cyfnodau hynny. Byddant yn dangos gwybodaeth o rai o'r prif ddigwyddiadau, y prif bobl a'r prif newidiadau a astudiwyd. Byddant yn dechrau awgrymu rhai rhesymau dros y prif ddigwyddiadau a'r prif newidiadau, a'r canlyniadau sy'n gysylltiedig â hwy. Byddant yn adnabod rhai o'r gwahanol ffyrdd a ddefnyddir i bortreadu'r gorffennol. Byddant yn defnyddio eu profiadau pob dydd i egluro'r gwahaniaethau rhwng pethau byw, deunyddiau a ffenomena ffisegol, a'r newidiadau sy'n digwydd iddynt. Gyda chymorth, byddant yn cysylltu eu gwaith dysgu â sefyllfaoedd cyfarwydd. Byddant yn siarad am eu syniadau a byddant yn gwneud rhagfynegiadau syml gan ddefnyddio eu profiad pob dydd. Gyda chymorth, byddant yn cynllunio'r dull y bwriedir ei ddefnyddio i wneud eu hymholiadau. Lle bo hynny'n briodol, byddant yn cytuno ar rai meini prawf syml ar gyfer llwyddiant. Byddant yn gofyn ac yn ateb ystod o gwestiynau, yn arsylwi, yn casglu ac yn cofnodi gwybodaeth mewn amrywiaeth o ffyrdd, ac yn dod o hyd i atebion i'w hymchwiliadau. Byddant yn mynegi eu barn ac yn cynnig rhesymau i gefnogi'r farn honno, a byddant yn cydnabod bod gan bobl safbwyntiau gwahanol. Byddant yn cynnig esboniad syml ynghylch eu casgliadau, sydd wedi'i seilio ar eu profiadau pob dydd, a byddant yn awgrymu beth y gallent fod wedi'i wneud yn wahanol er mwyn gwella eu casgliadau. Byddant yn adnabod yr hyn a weithiodd, yr hyn a oedd yn gwneud synnwyr, yr hyn na weithiodd a'r hyn nad oedd yn gwneud synnwyr, a'r rhesymau dros hynny.

**Agorwch er mwyn gweld gweddill y Deilliannau ar gyfer
Gwybodaeth a Dealltwriaeth o'r Byd.**

Deilliannau ar gyfer Datblygiad Corfforol

Deilliant 1 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn datblygu rheolaeth gynyddol ar symudiadau corfforol mawr. Gallant ymdopi â rhwystrau mawr. Byddant yn gallu neidio a glanio yn ddiogel, a gallant daflu a derbyn gwrthrych. Byddant yn perfformio mwy nag un weithred ac yn symud mewn gwahanol ffyrdd. Byddant yn adnabod ac yn defnyddio gwahanol ddarnau o offer wrth chwarae gydag eraill. Byddant yn gallu trin ac archwilio deunyddiau drwy eu tynnu, eu hystyn a'u gwasgu. Gall y plant adeiladu tŵr sy'n cynnwys chwech o flociau.

Deilliant 2 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn dangos gwell cydbwysedd a sgiliau cydsymud. Byddant yn chwarae ar eu pen eu hunain, gyda phartner neu mewn grŵp bach. Byddant yn gwrando ar gyfarwyddiadau, a gallant ddechrau a rhoi'r gorau i wneud rhywbeth pan gânt orchymyn i wneud hynny. Byddant yn dilyn rheolau syml sy'n gysylltiedig â gêm. Byddant yn chwarae â gwahanol ddarnau o offer ac yn defnyddio cyfarpar isel wrth ymarfer eu sgiliau teithio, neidio a glanio. Byddant yn gallu dringo dros rwystrau a phedlo ar feiciau tair olwyn, beiciau cyffredin a cheir sy'n briodol o ran maint. Gallant sefyll ar un droed am ennyd. Byddant yn dechrau torri defnydd â siswrn. Gall y plant adeiladu tŵr sy'n cynnwys naw neu ddeg o frics, a byddant yn dechrau dal creon/pensil mawr â'u bysedd a'u bawd.

Deilliant 3 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn dangos sgiliau rheoli a chydsymud cynyddol mewn amrywiaeth o weithgareddau. Byddant yn gwrando ar gyfarwyddiadau ac yn ymateb iddynt. Byddant yn archwilio tasgau syml gan ddefnyddio amrywiaeth o offer am gyfnodau hwy. Byddant yn gweithio'n ddiogel mewn gofod. Byddant yn perfformio sgiliau corfforol syml ac yn gwella'r hyn y byddant yn ei wneud. Byddant yn gallu neidio i lawr o wrthrychau isel, a gallant daflu a derbyn gwrthrych dros bellter byr. Byddant yn eithaf cymwys o safbwynt rheoli beiciau a cheir a rhedeg o gwmpas rhwystrau. Gall y plant dorri papur yn ddau ddarn gan ddefnyddio siswrn, a gallant linyddu gleiniau ar lasyn. Byddant yn gallu trin adnoddau priodol a'u ffitio gyda'i gilydd. Byddant yn gafael mewn pensil/creon yn aeddfed gan ddangos rheolaeth dda. Gallant dynnu llun person sydd â phen, coesau a chorff.

Deilliant 4 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn gallu sefyll a rhedeg ar flaenau eu traed. Gallant neidio tuag yn ôl a hercian tuag ymlaen ar un droed. Gallant gerdded a chicio pêl neu gallant redeg a chicio pêl. Byddant yn chwarae ac yn symud mewn amrywiaeth o ffyrdd, gan ddatblygu'r modd y byddant yn perfformio sgiliau syml, a hynny ar eu pen eu hunain i ddechrau ac yna gyda phartner. Byddant yn defnyddio'r gweithredoedd sylfaenol sy'n ymwneud â theithio, neidio a glanio, sicrhau cydbwysedd a sefyll yn llonydd yn eu gweithgareddau chwarae a'u gweithgareddau gymnasteg. Byddant yn gwrandao ar gyfarwyddiadau ac yn ymateb yn barod iddynt. Byddant yn dangos ymwybyddiaeth gynyddol o'r pellter y dylid ei adael rhyngddynt hwy a phobl eraill er mwyn gweithio'n ddiogel mewn gwahanol amgylcheddau. Byddant yn gwella'r hyn y byddant yn ei wneud, a hynny weithiau trwy wyllo eraill a'u helpu i wella. Byddant yn sylweddoli sut y mae eu hanadl yn newid a sut y byddant yn ymddangos ac yn teimlo wrth wneud ymarfer corff. Bydd y plant yn gallu clymu cwlwm unigol a gallant dorri siapiau syml gan ddefnyddio siswrn. Byddant yn gallu creu modelau gan ddefnyddio cynlluniau parod. Mae ganddynt reolaeth dda ar bensiliau, creonau a brwshis, a byddant yn tynnu llun person sydd â phen, coesau, corff, llygaid, trwyn a cheg.

Deilliant 5 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn tyfu'n gryfach ac yn fwy ystwyth. Byddant yn gallu neidio oddi ar gyfarpar yn hyderus a gallant fynd ar feic dwy olwyn. Byddant yn gallu bownsio pêl ag un llaw a gallant ddal pêl â dwy law. Bydd y plant yn archwilio gwahanol weithgareddau ac yn symud â rheolaeth gorfforol a hyder cynyddol. Byddant yn ymarfer er mwyn gwella eu sgiliau a byddant yn dechrau cysylltu gweithredoedd, megis neidio a glanio neu ddal a thaflu. Byddant yn gweithio'n ddiogel gydag eraill wrth ddefnyddio offer a chyfarpar, a byddant yn cymryd peth cyfrifoldeb am osod yr offer a'r cyfarpar yn eu lle a'u rhoi i gadw. Byddant yn siarad am yr hyn y byddant hwy ac y mae eraill wedi'i wneud, a byddant yn cynnig awgrymiadau syml ynghylch sut y gellir gwella perfformiad. Byddant yn adnabod ac yn disgrifio'r newidiadau sy'n digwydd i'w cyrff wrth iddynt wneud gwahanol fathau o weithgarwch. Byddant yn gallu torri lluniau a siapiau anodd allan. Bydd y modd y byddant yn dal offer ysgrifennu yn debyg i'r modd y byddai oedolyn yn gwneud hynny.

Deilliant 6 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn defnyddio ac yn datblygu eu sgiliau gan ddangos gwell rheolaeth a sgiliau cydsymud. Yn ystod symudiadau gymnasteg, bydd y plant yn dangos gwell tyndra yn eu cyhyrau ac yn creu siapiau cliriach â'u cyrff, a bydd eu symudiadau cysylltiedig yn dechrau dangos peth rhwyddineb. Byddant yn cydweithio i ddatrys problemau wrth weithio gydag eraill. Byddant yn adnabod y gwahanol egwyddorion sylfaenol sy'n sail i weithgareddau cystadleuol ac anturus. Byddant yn cynnal gweithgaredd dros gyfnodau priodol. Byddant yn gwylio perfformiad ei gilydd ac yn dweud beth sy'n dda amdano a'r hyn a allai fod yn well, gan ddefnyddio geiriau allweddol sy'n gysylltiedig â'u gweithgaredd. Byddant yn defnyddio'r ddealltwriaeth hon i gynllunio sut i wella eu sgiliau eu hunain, a byddant yn dechrau gofyn cwestiynau perthnasol er mwyn gwella a gwneud cynnydd. Byddant yn disgrifio'r modd y mae ymarfer corff yn effeithio ar y corff a byddant yn cynnig rhesymau i egluro pam y mae gweithgarwch corfforol dyddiol yn dda iddynt. Byddant yn fwy medrus o safbwynt eu sgiliau ysgrifennu, a byddant yn tynnu llun pobl sydd â phen a chorff (coesau, breichiau, dwylo, bysedd).

Deilliannau ar gyfer Datblygiad Creadigol

Deilliant 1 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn mwynhau trin ac archwilio deunyddiau/adnoddau ac ymchwilio iddynt. Byddant yn gallu dangos peth rheolaeth wrth wneud marciau a phatrymau gan ddefnyddio eu bysedd ac offer. Byddant yn archwilio ystod o ffynonellau sain ac yn arbrofi â chynhyrchu seiniau, gan gynnwys ysgwyd, taro a chrafu. Byddant yn dechrau adnabod cerddoriaeth gyfarwydd a phatrymau syml, a byddant yn ymateb trwy ymuno neu symud â'r gerddoriaeth, gan efelychu symudiadau, seiniau a geiriau yn fras. Byddant yn dechrau defnyddio symudiadau cyferbyniol sy'n ymwneud â theithio, neidio, glanio ac aros yn llonydd wrth iddynt symud yn ddychmygus.

Deilliant 2 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn arbrofi ag ystod o ddeunyddiau/adnoddau, yn ymchwilio iddynt ac yn eu harchwilio. Byddant yn gallu cynhyrchu marciau, a byddant yn dechrau defnyddio llinellau a siapiau i greu symbolau a delweddau. Byddant yn cydosod deunyddiau i greu arteffactau y mae ystyr yn perthyn iddynt. Byddant yn ymateb i gwestiynau penagored am eu gwaith eu hunain a gwaith pobl eraill. Bydd y plant yn efelychu rhythmau a phatrymau cerddorol syml, gan greu rhythmau a phatrymau tebyg yn fras o safbwynt dynameg neu elfennau cerddorol eraill. Byddant yn archwilio ystod o ffynonellau sain ac yn arbrofi â chynhyrchu sain o wahanol ansawdd. Byddant yn adnabod seiniau cyfarwydd trwy wrando ar gerddoriaeth a chreu cerddoriaeth. Byddant yn dehongli gwahanol symbyliadau megis cerddoriaeth, geiriau a lluniau trwy symud mewn gwahanol ffyrdd, creu siapiau amrywiol â'u cyrff a newid cyfeiriad.

Deilliant 3 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn ehangu eu gwybodaeth am nodweddion ystod o ddeunyddiau/adnoddau trwy archwilio ac ymchwilio. Gallant ddefnyddio ystod o offer â chywirdeb cynyddol, a byddant yn gallu creu delweddau a symbolau o blith ystod o linellau, marciau a siapiau. Byddant yn cydosod ac yn cyfuno deunyddiau i greu arteffactau ystyrlon. Byddant yn mynegi barn am eu gwaith eu hunain a gwaith pobl eraill, a byddant yn dechrau cymryd rhan yn y gwaith o gynllunio gweithgareddau ar gyfer y dyfodol trwy fyfrio ynghylch gwaith dysgu blaenorol. Bydd y plant yn cydweithio ag eraill yn gynyddol wrth weithio. Bydd y plant yn perfformio caneuon actol a hwiangerddi syml gydag eraill, gan greu perfformiadau tebyg yn fras o safbwynt dynameg neu elfennau cerddorol eraill. Byddant yn cyfrannu at storïau sain trwy ddewis y seiniau y bwriedir eu defnyddio. Byddant yn dechrau dangos ymwybyddiaeth o rai elfennau cerddorol trwy greu a gwrandao ar gerddoriaeth. Byddant yn mynegi eu syniadau a'u hwyliau, megis hapusrwydd neu dristwch, trwy gyfrwng symudiadau syml y gallant eu hailadrodd, gan greu siapiau amrywiol â'u cyrff a dangos newidiadau o ran lefel a chyfeiriad.

Deilliant 4 Cyfnod Sylfaen

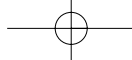
Bydd y plant yn defnyddio deunyddiau/adnoddau ac offer i greu delweddau ac arteffactau creadigol sy'n arddangos sgil cynyddol, gan arbrofi'n ymarferol ac yn ddychmygus er mwyn cofnodi'r syniadau a'r teimladau sy'n deillio o'u harsylwadau, eu profiad a'u dychmyg. Bydd y plant yn dechrau ffurfio cysylltiadau rhwng eu gwaith eu hunain a gwaith pobl eraill, a defnyddio sgiliau cyfathrebu sylfaenol i gyfleu eu dealltwriaeth. Bydd y plant yn canu gan eirio'n glir a pherfformio'n uchel neu'n dawel yn ôl y cyfarwyddyd a gânt. Byddant yn clapio neu'n tapio curiad cyson gan gadw amser ag eraill. Ar ôl archwilio amrywiaeth o ffynonellau sain, bydd y plant yn dewis seiniau addas wrth ymateb i symbyliad penodol. Byddant yn adnabod seiniau a cherddoriaeth ac yn ymateb iddynt, a hynny o safbwynt elfennau megis dynameg, cyflymder, hyd a soniaredd. Byddant yn mynegi eu syniadau trwy gyfrwng symudiadau sy'n amrywio o ran siâp, rhythm, a dull teithio, gan ddefnyddio gwahanol rannau o'r corff, cyfnodau o lonyddwch a chyfnodau o gadw cydbwysedd. Byddant yn dangos ymwybyddiaeth gynyddol o'r pellter y mae angen ei adael rhyngddynt ac eraill er mwyn symud yn ddiogel â rheolaeth gynyddol.

Deilliant 5 Cyfnod Sylfaen

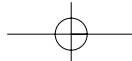
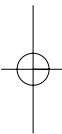
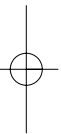
Bydd y plant yn defnyddio ystod o ddeunyddiau ac offer i greu delweddau ac arteffactau, a byddant yn archwilio nodweddion gweledol, cyffyrddol a synhwyrdd mewn modd ymarferol a dychmygus, gan wneud newidiadau i'w gwaith lle byddant yn credu bod angen gwneud hynny. Byddant yn cofnodi delweddau a syniadau sy'n deillio o arsylwadau, profiad, y cof a'r dychmyg gan ddefnyddio ystod o adnoddau y byddant wedi'u casglu a'u trefnu. Bydd y plant yn adnabod tebygrwydd a gwahaniaethau rhwng eu gwaith ymarferol eu hunain a gwaith ymarferol pobl eraill; byddant yn defnyddio sgiliau cyfathrebu i ddisgrifio'r hyn y byddant yn ei deimlo neu'n ei feddwl am y tebygrwydd a'r gwahaniaethau hynny. Bydd y plant yn canu caneuon sy'n cynnwys ystod gyfyngedig o nodau, gan gadw mewn tiwn yn gyffredinol. Byddant yn chwarae patrwm syml ar offeryn taro gan gadw amser â churiad cyson. Byddant yn dewis ac yn trefnu seiniau wrth ymateb i symbyliad penodol ac yn creu patrymau melodig byr, gan ddangos peth rheolaeth ar elfennau cerddorol. Byddant yn gwahaniaethu'n fras rhwng elfennau cerddorol, a byddant yn defnyddio termau syml i ddisgrifio sut y caiff yr elfennau hynny eu defnyddio at ddibenion mynegiannol. Byddant yn dechrau cysylltu ac ailadrodd patrymau symud syml a gwella eu sgiliau fel bod eu symudiadau'n gliriach o ran siâp. Caiff y syniadau, yr hwyliau a'r teimladau a ddefnyddir yn eu gweithgareddau dawnsio eu cyfleu'n glir i bartner neu grŵp.

Deilliant 6 Cyfnod Sylfaen

Bydd y plant yn defnyddio ystod o ddeunyddiau/adnoddau, offer a thechnegau i gyflawni gwahanol ganlyniadau, a byddant yn arbrofi â nodweddion gweledol, cyffyrddol a synhwyrdd gan wneud newidiadau addas i'r gwaith lle byddant yn gweld bod angen addasu. Byddant yn dewis ac yn cofnodi'r syniadau a'r teimladau sy'n deillio o'u harsylwadau, eu profiad a'u dychymyg trwy ddarlunio a defnyddio dulliau eraill, gan ddewis o blith ystod o adnoddau y byddant wedi'u casglu a'u trefnu yn sail i'w gwaith. Bydd y plant yn canu caneuon mewn tiwn ac yn rheoli eu hanadlu er mwyn gwella eu perfformiad. Byddant yn chwarae rhan offerynnol gan ddefnyddio ystod gyfyngedig o nodau. Byddant yn gweithio gydag eraill i greu cyfansoddiadau sydd â siâp cerddorol syml, gan adolygu eu syniadau lle bo angen. Byddant yn gwahaniaethu rhwng elfennau cerddorol ac yn trafod pa mor effeithiol y caiff yr elfennau hynny eu defnyddio. Mae eu symudiadau'n dechrau dangos sgiliau cydsymud, rhwyddineb a rheolaeth, a hynny o ganlyniad i well tyndra yn y cyhyrau. Byddant yn ymateb i symbyliadau amrywiol, gan gynnwys partner, a byddant yn cynllunio patrymau symud syml. Byddant yn ailadrodd, â pheth cywirdeb, symudiadau patrymog sydd i'w gweld mewn dawnsiau traddodiadol.

**Agorwch er mwyn gweld gweddill y Deilliannau ar gyfer
Datblygiad Creadigol.**

Nodiadau